

“ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน: มายาคติ ความเป็นจริง โอกาสและความท้าทาย”
(ASEAN Economic Community: Myths, Reality, Potentials and Challenges)

หัวข้อที่ 1.

ประเทศไทยในกระแส AEC:
มายาคติ ความเป็นจริง โอกาสและความท้าทาย

โดย

สมเกียรติ ตั้งกิจวานิชย์
เสาวรัช รัตนคำฟู
สุนทร ตันมันทอง
พลอย ธรรมมาภิรานนท์
สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย

ร่วมจัดโดย

มูลนิธิชัยพัฒนา
สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ
สภาหอการค้าแห่งประเทศไทย
สภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย
และ
มูลนิธิสถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย

กิตติกรรมประกาศ

คณะผู้วิจัยขอขอบคุณ ดร. เสนาะ อุณาภูล, ดร. ณรงค์ชัย อัครเศรณี, ดร. วิศาล บุปผเวส,
ดร. เอนก เหล่าธรรมทัศน์ และ ดร. ทิตนันทิ มัลลิกะมาส ที่ให้แนวคิดและข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อ
การเขียนบทความนี้

ประเทศไทยในกระแส AEC: มายาคติ ความเป็นจริง โอกาสและความท้าทาย

สมเกียรติ ตั้งกิจวานิชย์
เสาวรัช รัตนคำฟู
สุนทร ตันมันทอง
พลอย ธรรมมาภิรานนท์

1. บทนำ

สื่อมวลชนและประชาชนไทยให้ความสำคัญต่อการเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (ASEAN Economic Community: AEC) เป็นอย่างมาก ดังจะเห็นได้จากการมีข่าวและความเห็นเกี่ยวกับผลกระทบของ AEC ผ่านสื่อมวลชนในประเทศไทยจำนวนมากในแต่ละวัน อย่างไรก็ตาม ข่าวและความเห็นดังกล่าวไม่น้อยสะท้อนถึงความเข้าใจที่คลาดเคลื่อน หรือ “มายาคติ” (myth) ของคนไทยต่อการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจในภูมิภาคอาเซียนที่เกิดขึ้น ซึ่งมีผลทำให้คนไทยตื่นตระหนก หรือถูกเบี่ยงเบนความสนใจไปผิดทิศทาง ซึ่งอาจทำให้เราไม่สามารถแปลงโอกาสที่มากับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในภูมิภาคให้เป็นประโยชน์ต่อตนได้

บทความนี้จะเสนอภาพ “ความเป็นจริง” (reality) เกี่ยวกับการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจในภูมิภาคอาเซียน ในมุมมองของคณะผู้วิจัยว่า การรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจในภูมิภาคอาเซียนในความเป็นจริง (de facto integration) ได้เกิดขึ้นแล้ว ทั้งในด้านการค้า การลงทุน และการเคลื่อนย้ายแรงงาน แต่การรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจในภูมิภาคนั้นแตกต่างจากภาพของประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ที่มีารกล่าวถึงกันโดยทั่วไปในประเทศไทย และจะวิเคราะห์ถึงโอกาสที่จะเกิดขึ้นจากการรวมกลุ่มดังกล่าว ตลอดจนระบุถึงความท้าทายของประเทศไทยในการเก็บเกี่ยวประโยชน์ที่เกิดขึ้นให้ได้มากที่สุด ในขณะที่สามารถลดผลกระทบในด้านลบได้

2. มายาคติ

สื่อมวลชนและประชาชนไทยมีความตื่นตัวต่อการเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนในปี พ.ศ. 2558 เป็นอย่างมาก ดังจะเห็นได้จากการมีข่าวและความเห็นเกี่ยวกับ AEC ผ่านสื่อต่างๆ ในประเทศไทยมากมายในแต่ละวัน อย่างไรก็ตาม ข่าวและความเห็นดังกล่าวจำนวนมากสะท้อนถึงความเข้าใจที่

คลาดเคลื่อนหรือมายาคติ (myth) ของคนไทยในวงการต่าง ๆ ทั้งนักการเมือง สื่อมวลชนและนักธุรกิจ ที่มีต่อการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจในภูมิภาคอาเซียนที่เกิดขึ้น บทความนี้จะขอยกตัวอย่างของมายาคติที่สำคัญและพบบ่อยเพียง 4 ตัวอย่างดังนี้

มายาคติที่ 1: ในปี พ.ศ.2558 จะเกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างมหาศาลต่อประเทศไทยจากการเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ซึ่งเป็นเศรษฐกิจไร้พรมแดน

มายาคติที่ 2: AEC ทำให้เกิดการเคลื่อนย้ายแรงงานทุกประเภทโดยเสรี

มายาคติที่ 3: ในปี พ.ศ.2558 นักลงทุนอาเซียนสามารถลงทุนในธุรกิจภาคบริการในอาเซียนได้อย่างเสรี โดยไม่มีข้อจำกัด

มายาคติที่ 4: การรวมตัวทางเศรษฐกิจของอาเซียนคล้ายกับสหภาพยุโรป (European Union: EU) จึงก่อให้เกิดความเสี่ยงในลักษณะเดียวกัน

มายาคติที่ 1: ในปี พ.ศ. 2558 จะเกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างมหาศาลต่อประเทศไทยจากการเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ซึ่งเป็นเศรษฐกิจไร้พรมแดน

- "เมื่อ 'ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน' เปิดจริง สิ่งที่เกิดขึ้นทันทีก็คือ 10 ประเทศสมาชิกอาเซียนก็จะมี 'พรมแดน' ระหว่างประเทศ โดยเงินทุนและผู้คนจะสามารถเดินทางเข้าออกประเทศสมาชิกทั้งหมดได้อย่างเสรี" (คอลัมน์นิสต์, สยามรัฐ, 10 กันยายน พ.ศ. 2555)
- "ค.ศ. 2015 พ.ศ. 2558 หรืออีก 3 ปีข้างหน้า กำแพงขวางกั้นทางเศรษฐกิจและการค้าระหว่างประเทศในภูมิภาคอาเซียนจะถูกทำลายลง พร้อมกับการก่อกำเนิดของประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (ASEAN Economic Community) หรือในชื่อย่อ 'เออีซี' (AEC) เมื่อช่วงเวลานั้นมาถึง จะเกิดความเปลี่ยนแปลงตามมหาศาล ... ยกตัวอย่าง เมื่อเออีซีถือกำเนิด นอกจากจะทำให้มีตลาดและฐานการผลิตร่วมกันเป็นหนึ่งเดียว ยังส่งผลให้เกิดการเคลื่อนย้ายสินค้าและบริการอย่างเสรี เคลื่อนย้ายการลงทุน และเงินทุนอย่างเสรี รวมทั้งเคลื่อนย้ายแรงงานฝีมืออย่างเสรี" (คอลัมน์นิสต์, ไทยรัฐ, 18 กรกฎาคม พ.ศ. 2555)

ข้อเท็จจริง

แม้ว่าเป้าหมายที่สำคัญในระยะยาวของการมี AEC คือการเป็นตลาดและฐานการผลิตเดี่ยว¹ ผ่านการเคลื่อนย้ายสินค้า บริการ การลงทุน และแรงงานมีทักษะอย่างเสรี รวมถึงมีการเคลื่อนย้ายเงินทุนเสรียิ่งขึ้น อย่างไรก็ตาม ในปี พ.ศ. 2558 หรือในระยะเวลาที่ใกล้เคียงกัน AEC จะยังไม่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างมีนัยสำคัญต่อประเทศไทยอย่างที่เข้าใจกัน เนื่องจาก

---

¹ เป้าหมายสำคัญ 4 ประการของ AEC ประกอบด้วย การเป็นตลาดและฐานการผลิตเดี่ยว (single market and production base) การเป็นภูมิภาคที่มีความสามารถในการแข่งขันทางเศรษฐกิจสูง (highly competitive economic region) การพัฒนาเศรษฐกิจที่เท่าเทียมกัน (equitable economic development) และการบูรณาการทางเศรษฐกิจเข้ากับเศรษฐกิจโลกอย่างสมบูรณ์ (full integration into the global economy)

(1) การเคลื่อนย้ายสินค้าอย่างเสรีได้มีการดำเนินการโดยผ่านการลดภาษีศุลกากรภายใต้กรอบเขตการค้าเสรีอาเซียน (AFTA) จากความตกลงเมื่อปี พ.ศ. 2535 และเสรีจัสันเกือบสมบูรณ์แล้วในกรณีของประเทศสมาชิกอาเซียนเดิม รวมทั้งประเทศไทย ส่วนประเทศสมาชิกใหม่ของอาเซียน การลดภาษีศุลกากรของสินค้าส่วนใหญ่ให้เหลือร้อยละ 0 จะเกิดขึ้นในปี พ.ศ. 2558 เป็นอย่างช้าที่สุด แต่การลดมาตรการกีดกันทางการค้าที่ไม่ใช่ภาษี (non-tariff barriers: NTB) ซึ่งเป็นอุปสรรคทางการค้าที่สำคัญ ก็ยังไม่ได้มีความคืบหน้าเท่าที่ควร

การลดภาษีศุลกากรให้แก่อันและกันของประเทศอาเซียนเกิดขึ้นจากการลงนามในข้อตกลงว่าด้วยการใช้ภาษีพิเศษที่เท่ากันสำหรับเขตการค้าเสรีอาเซียน (Common Effective Preferential Tariffs for ASEAN Free Trade Area: CEPT-AFTA) ซึ่งเป็นข้อตกลงที่สำคัญในการจัดตั้งเขตการค้าเสรีอาเซียน (AFTA) เมื่อปี พ.ศ.2535 โดยเริ่มมีผลบังคับใช้และมีการทยอยลดภาษีตั้งแต่ พ.ศ. 2536 โดยมีรายละเอียดดังนี้

- ประเทศสมาชิกอาเซียนเดิม 6 ประเทศ (ได้แก่ บรูไน อินโดนีเซีย มาเลเซีย ฟิลิปปินส์ สิงคโปร์ และไทย) ต้องลดอัตราภาษีเหลือร้อยละ 0-5 ภายในปี พ.ศ. 2546 และร้อยละ 0 ในปี พ.ศ. 2553

- ประเทศสมาชิกอาเซียนใหม่ 4 ประเทศ (ได้แก่ กัมพูชา ลาว เมียนมาร์ และเวียดนาม) ต้องลดอัตราภาษีเหลือร้อยละ 0-5 ภายในปี พ.ศ. 2549 สำหรับเวียดนาม ภายในปี พ.ศ. 2551 สำหรับลาว และเมียนมาร์ ภายในปี พ.ศ. 2553 สำหรับกัมพูชา และร้อยละ 0 ในปี พ.ศ. 2558

จากผลการดำเนินการที่ผ่านมา อาจกล่าวได้ว่า อาเซียนประสบความสำเร็จอย่างมากในการลดอัตราภาษีระหว่างกัน กล่าวคือ ในปี พ.ศ. 2554 ประเทศสมาชิกอาเซียนเดิม (ASEAN-6) ได้ลดภาษีลงเหลือร้อยละ 0 เกือบทั้งหมด และได้ยกเลิกภาษีนำเข้าสำหรับสินค้าอาเซียนแล้วร้อยละ 99.4 ของจำนวนรายการสินค้าที่อยู่ในรายการลดภาษีทั้งหมด ส่วนประเทศสมาชิกอาเซียนใหม่ (CLMV) ได้ลดภาษีนำเข้าเหลือเพียงร้อยละ 0-5 สำหรับสินค้าอาเซียนแล้วร้อยละ 93.2 ของจำนวนรายการสินค้าที่อยู่ในรายการลดภาษีทั้งหมด²

การลดหรือขจัดภาษีระหว่างกันในประเทศสมาชิกอาเซียนส่งผลให้การค้าภายในอาเซียนเติบโตอย่างมาก ขาวเกี่ยวกับการที่ผู้ประกอบการอุตสาหกรรมไทยในสาขาต่างๆ เช่น สิ่งทอ และรองเท้า กำลังเตรียมพร้อมยกระดับการผลิตเพื่อรับมือกับการเปิดเสรีการค้าสินค้าในกรอบ AEC ในปี พ.ศ. 2555 ที่พบในสื่อมวลชนบ่อยครั้ง จึงเป็นข่าวที่มีความสับสนอย่างยิ่ง เพราะการเปิดเสรีการค้าสินค้านี้ดังกล่าวได้เกิดขึ้นมาหลายปีแล้ว

---

² คำนวณโดยคณะผู้วิจัย

อย่างไรก็ตาม การยกเลิกหรือแก้ไขมาตรการที่ไม่ใช่ภาษี (non-tariff measures: NTMs)³ ซึ่งมักสร้างอุปสรรคทางการค้ายังเป็นประเด็นที่ไม่มีคำตอบที่ชัดเจนมากนัก แม้ว่าประเทศสมาชิกอาเซียนได้ลงนามในความตกลงว่าด้วยการค้าสินค้าอาเซียน (ASEAN Trade in Goods Agreement: ATIGA)⁴ ซึ่งมีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ 17 พฤษภาคม พ.ศ. 2553 ที่ผ่านไปแล้วก็ตาม ความตกลงดังกล่าวมีเนื้อหาครอบคลุมประเด็นต่างๆ เช่น การลดอัตราภาษีศุลกากร (tariff liberalization) กฎว่าด้วยแหล่งกำเนิดสินค้า (rules of origin) มาตรการที่ไม่ใช่ภาษีศุลกากร (non-tariff measures) ศุลกากร (customs) การอำนวยความสะดวกทางการค้า (trade facilitation) มาตรฐาน กฎระเบียบทางเทคนิคและกระบวนการประเมินความสอดคล้อง (standards, technical regulations and conformity assessment procedures) มาตรการด้านสุขอนามัยและสุขอนามัยพืช (sanitary and phyto-sanitary standards: SPS) และมาตรการเยียวยาทางการค้า (trade remedy measures) เป็นต้น โดยมีข้อกำหนดที่สำคัญ เช่น ให้ยกเลิกมาตรการที่ไม่ใช่ภาษีภายในปี พ.ศ. 2553 สำหรับประเทศสมาชิกเดิม (ยกเว้นฟิลิปปินส์) ภายในปี พ.ศ. 2555 สำหรับฟิลิปปินส์ และภายในปี พ.ศ. 2558 สำหรับประเทศสมาชิกอาเซียนใหม่ อย่างไรก็ตาม แนวทางการยกเลิกมาตรการกีดกันทางการค้าที่ไม่ใช่ภาษีศุลกากรดังกล่าวอยู่บนพื้นฐานของความสมัครใจ (voluntary basis) ของประเทศสมาชิก ซึ่งน่าจะเป็นสาเหตุที่มีการยกเลิกมาตรการกีดกันทางการค้าที่ไม่ใช่ภาษีศุลกากรน้อยมาก

ตารางที่ 1 แสดงให้เห็นว่า ประเทศสมาชิกอาเซียนยังคงใช้มาตรการที่ไม่ใช่ภาษี (NTMs) อย่างแพร่หลาย โดยเฉพาะมาตรการควบคุมปริมาณและมาตรการทางเทคนิค ทั้งนี้ ข้อจำกัดที่สำคัญของข้อมูลดังกล่าวคือ การรายงานการใช้ NTMs เป็นการรายงานตามความสมัครใจของประเทศสมาชิก ดังนั้น ประเทศสมาชิกบางแห่งอาจไม่รายงานการใช้ NTMs ในบางรายการ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในกรณีของกัมพูชา ลาว และเมียนมาร์ ซึ่งมีข้อมูลที่จำกัด

นอกจากนี้ กรณีการร้องเรียนเกี่ยวกับมาตรการกีดกันทางการค้าที่ไม่ใช่ภาษียังคงปรากฏเป็นข่าวให้เห็นอยู่เป็นประจำ เช่น ผู้ส่งออกไทยร้องเรียนมายังรัฐบาลไทยในกรณีของอินโดนีเซียและมาเลเซีย ในขณะที่ลาวและกัมพูชาก็ร้องเรียนกรณีที่รัฐบาลไทยใช้มาตรการกีดกันทางการค้าที่ไม่ใช่ภาษี (ดังแสดงในกรอบข้อความที่ 1)

³ UNCTAD จัดหมวดหมู่มาตรการทางการค้าโดยแบ่ง NTMs เป็น 7 ประเภท ได้แก่ มาตรการกีดกันภาษี มาตรการควบคุมราคา มาตรการควบคุมทางการเงิน มาตรการออกใบอนุญาตอัตโนมัติ มาตรการควบคุมปริมาณ มาตรการกีดกันผูกขาด และมาตรการทางเทคนิค ทั้งนี้ มาตรการหลักในการกีดกันทางการค้า (core NTMs) ประกอบด้วย มาตรการควบคุมราคา มาตรการควบคุมทางการเงิน และมาตรการควบคุมปริมาณ ซึ่งหากนำมาใช้จะเป็นมาตรการกีดกันการค้า (Non-tariff Barriers: NTBs) ในขณะที่ non-core NTMs ประกอบไปด้วย มาตรการที่เหลือ ซึ่งอาจจะเป็นเครื่องมือในการกีดกันทางการค้าหรือไม่ก็ได้ แต่มักจะถูกใช้เป็นมาตรการในการลดการนำเข้าเพื่อปกป้องอุตสาหกรรมภายในประเทศ

⁴ ที่มา: <http://www.thaifta.com/thaifta/Portals/0/atiga.pdf>

กรอบข้อความที่ 1

ตัวอย่างมาตรการกีดกันทางการค้าที่ไม่ใช่ภาษี

อินโดนีเซียใช้มาตรการที่ส่งผลกระทบต่อส่งออกไปยังอินโดนีเซีย เช่น ลดจำนวนท่าเรือนำเข้าผักผลไม้ และพืชสวน โดยไม่ให้นำเข้าที่ทำเรือ ณ กรุงจาการ์ตา ทำให้ผักผลไม้เสียหายและต้นทุนการขนส่งสูงขึ้น และกำหนดเงื่อนไขและใช้เวลานานในการออกใบอนุญาตนำเข้า เช่น ผู้นำเข้าต้องได้รับหนังสือรับรองจากกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ของอินโดนีเซียก่อน ซึ่งจะพิจารณาตามความจำเป็นและผลผลิตภายในประเทศ รวมทั้งยังออกใบอนุญาตนำเข้าพืชสวน เช่น หอมแดง ลำไย กัลยไม้ ให้เฉพาะผู้นำเข้าพืชสวนเพื่อการผลิต และผู้นำเข้าพืชสวนเพื่อธุรกิจการค้าเท่านั้น

กรณีของมาเลเซีย มีระเบียบว่าต้องขออนุญาตนำเข้ารถยนต์ โดยจะพิจารณาเป็นรายคันให้เฉพาะบริษัทที่ประกอบรถยนต์และส่งออกรถยนต์เป็นจำนวนมาก และเฉพาะรุ่นที่ไม่มีประกอบในประเทศเท่านั้น

กรณีของไทย มีการใช้มาตรการที่ไม่ใช่ภาษีเช่นกัน โดยส่วนใหญ่เน้นที่สินค้าเกษตร เช่น นำเข้ามันฝรั่งได้ในช่วงเดือนกรกฎาคมถึงธันวาคมของแต่ละปี และนำเข้าหอมหัวใหญ่ได้ในช่วงเดือนสิงหาคมถึงตุลาคมของแต่ละปี เป็นต้น

ที่มา: Press Release กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ วันที่ 31 ต.ค. พ.ศ. 2555 และ <http://www.thai-aec.com> วันที่ 16 พ.ค. พ.ศ. 2555

ตารางที่ 1 มาตรการกีดกันทางการค้าที่ไม่ใช่ภาษี (NTMs) ในอาเซียน

ประเภทของ NTMs	NTMs ตามคำจำกัดความของ UNCTAD	บรูไน	กัมพูชา	อินโดนีเซีย	ลาว	มาเลเซีย	เมียนมาร์	ฟิลิปปินส์	สิงคโปร์	ไทย	เวียดนาม		
มาตรการกีดภาษี	ค่าธรรมเนียมเพิ่มเติม; ภาษีภายในและค่าธรรมเนียมจัดเก็บจากสินค้านำเข้า			○				○	○				
มาตรการควบคุมราคา													
มาตรการควบคุมทางการเงิน	อัตราแลกเปลี่ยนหลายอัตรา						○						
มาตรการการออกใบอนุญาตอัตโนมัติ	การไม่ออกใบอนุญาตอัตโนมัติ	○	○	○		○			○	○	○		
มาตรการควบคุมปริมาณ	การไม่ออกใบอนุญาตอัตโนมัติก่อนสำหรับสินค้าอ่อนไหว	○	○	○		○	○	○	○	○	○		
	โควตา: การกำหนดโควตาตามความสามารถในการส่งออก; โควตาสำหรับสินค้าอ่อนไหว	○		○		○	○	○		○	○		
	มาตรการห้าม; มาตรการห้ามสำหรับสินค้าอ่อนไหว	○	○	○		○		○	○	○	○		
	ข้อจำกัดจำนวนผู้ประกอบการ									○			
มาตรการกีดผูกขาด	การมีช่องทางเดียวสำหรับการนำเข้า			○		○		○			○		
มาตรการทางเทคนิค	ข้อบังคับทางเทคนิค	ข้อกำหนดด้านการใช้เครื่องหมาย การติดฉลาก และการบรรจุหีบห่อ	○		○					○	○	○	
		ข้อกำหนดเกี่ยวกับการทดสอบและตรวจสอบด้านสุขอนามัย	○		○		○	○	○	○	○		
		โดยวัตถุประสงค์/เหตุผล เพื่อ	ความปลอดภัยและมาตรฐานอุตสาหกรรม			○	○	○	○	○	○	○	
			ข้อบังคับเกี่ยวกับสุขภาพและสุขอนามัย และมาตรฐานคุณภาพ	○	○	○	○	○	○		○	○	○
			มาตรการด้านสุขอนามัยและสุขอนามัยพืช	○		○		○		○		○	
			วัตถุประสงค์อื่นๆ				○						○
การตรวจสอบก่อนการส่งออก	○		○					○	○	○			

หมายเหตุ: การจัดประเภทของ NTMs และคำจำกัดความใช้ตาม UNCTAD Trade Analysis and Information System (TRAINS) Trade Control Measures Classification

ที่มา: Ando and Obashi, 2010, The pervasiveness of non-tariff measures in ASEAN – evidences from the inventory approach.

หากพิจารณาเฉพาะมาตรการหลักในการกีดกันทางการค้าที่ไม่ใช่ภาษีศุลกากร⁵ (core-NTMs) เช่น การให้ใบอนุญาตโดยไม่ใช้วิธีอัตโนมัติ (non-automatic licensing) การจำกัดปริมาณนำเข้าหรือส่งออก (เช่น โควต้า และใบอนุญาตนำเข้าหรือส่งออก) และการจำกัดการแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศ พบว่า ระดับของมาตรการหลักในการกีดกันทางการค้าที่ไม่ใช่ภาษีศุลกากรยังคงมีสูงโดยเฉพาะอย่างยิ่งในอินโดนีเซีย และมาเลเซีย (ดูตารางที่ 2)

ตารางที่ 2 ดัชนีข้อจำกัดของมาตรการหลักในการกีดกันทางการค้าที่ไม่ใช่ภาษีศุลกากร

ประเทศ	จำนวนรายการสินค้า	อัตราความชุก	อัตราการครอบคลุม	ดัชนีข้อจำกัดมาตรการหลักในการกีดกันทางการค้าที่ไม่ใช่ภาษี
บรูไน	5224	0.17	0.15	0.16
กัมพูชา	5224	0.05	0.04	0.05
อินโดนีเซีย	5224	0.90	0.44	0.67
ลาว	5224	0.05	0.05	0.05
มาเลเซีย	5224	0.61	0.42	0.52
เมียนมาร์ A	5224	0.08	0.07	0.07
เมียนมาร์ B	5224	0.17	0.10	0.14
ฟิลิปปินส์	5224	0.03	0.03	0.03
สิงคโปร์	5224	0.04	0.04	0.04
ไทย	5224	0.03	0.03	0.03
เวียดนาม	5224	0.24	0.22	0.23

- หมายเหตุ: 1. เมียนมาร์ B (เมียนมาร์ A) รวม (ไม่รวม) การใช้อัตราแลกเปลี่ยนหลายอัตรา (multiple exchange rates)
 2. อัตราความชุก (prevalence rate) คือค่าเฉลี่ยของปริมาณมาตรการหลักในการกีดกันทางการค้าที่ไม่ใช่ภาษีต่อรายการสินค้า (tariff line)
 3. อัตราการครอบคลุม (coverage rate) คือสัดส่วนของรายการสินค้าที่มีมาตรการหลักในการกีดกันทางการค้าที่ไม่ใช่ภาษีหลักต่อรายการสินค้าทั้งหมด
 4. ดัชนีข้อจำกัดมาตรการหลักในการกีดกันทางการค้าที่ไม่ใช่ภาษี (Core NTM Restrictive Index) คือค่าเฉลี่ยถ่วงน้ำหนักของอัตราความชุก (ร้อยละ 50) และอัตราการครอบคลุม (ร้อยละ 50)

ที่มา: ERIA, ASEAN Economic Community Blueprint Mid-Term Review: Executive Summary, October 2012).

⁵ มาตรการที่ไม่ใช่ภาษีศุลกากร (Non-tariff measures: NTM) ในที่นี้ ถูกจำแนกเป็น 4 ประเภท ได้แก่ อุปสรรคทางเทคนิคต่อการค้า (technical barriers to trade) มาตรฐานสุขอนามัยและสุขอนามัยพืช (sanitary and phyto-sanitary standards) มาตรการทางศุลกากร (customs related measures) และมาตรการที่ไม่ใช่ภาษีหลัก (Core NTMs) (ที่มา: ERIA, ASEAN Economic Community Blueprint Mid-Term Review: Executive Summary, October 2012).

(2) การเปิดเสรีภาคบริการและการลงทุนยังไม่มีควมคืบหน้ามากนัก

ในส่วนของการเปิดเสรีค้าบริการ อาเซียนดำเนินงานดังกล่าวภายใต้กรอบความตกลงว่าด้วยบริการของอาเซียน (ASEAN Framework Agreement on Services: AFAS) โดยผ่านรอบการเจรจาโดยมุ่งหวังให้มีระดับการผูกพัน (levels of commitment) ที่เพิ่มมากขึ้นในแต่ละรอบการเจรจา โดยมีสาขาหลัก (priority areas) ได้แก่ การขนส่งทางอากาศ เทคโนโลยีสารสนเทศ สุขภาพ ท่องเที่ยว และโลจิสติกส์ (ดูตารางที่ 3) อย่างไรก็ตาม การเปิดเสรีบริการดังกล่าวยังคงต้องเป็นไปตามกฎหมายภายในประเทศ ซึ่งประเทศสมาชิกอื่นต้องยอมรับและปฏิบัติตาม นอกจากนี้ ความตกลงดังกล่าว ยังให้ความยืดหยุ่นแก่ประเทศสมาชิกที่ยังไม่พร้อมที่จะดำเนินการเปิดเสรีตามแผนการดำเนินงานที่กำหนดไว้ด้วย ทำให้การเปิดเสรีภาคบริการขึ้นอยู่กับความพร้อมและความสมัครใจของแต่ละประเทศ และไม่มีควมคืบหน้ามากนัก (ดูรายละเอียดใน เดือนเด่น, 2555)

ตารางที่ 3 เป้าหมายของสัดส่วนการถือหุ้นของชาวอาเซียน

สาขาบริการ	ภายในปี พ.ศ.2551	ภายในปี พ.ศ.2553	ภายในปี พ.ศ.2556	ภายในปี พ.ศ.2558
4 สาขาหลัก	อย่างน้อยร้อยละ 51	อย่างน้อยร้อยละ 70		
โลจิสติกส์	อย่างน้อยร้อยละ 49	อย่างน้อยร้อยละ 51	อย่างน้อยร้อยละ 70	
อื่นๆ	อย่างน้อยร้อยละ 49	อย่างน้อยร้อยละ 51		อย่างน้อยร้อยละ 70

ที่มา: ASEAN Economic Community Blueprint, 2008.

ในด้านการเปิดเสรีการลงทุน อาเซียนดำเนินการเปิดเสรีการลงทุนผ่านความตกลงว่าด้วยการลงทุนอาเซียน (ASEAN Comprehensive Investment Agreement: ACIA) ซึ่งครอบคลุมการลงทุนในธุรกิจ 5 สาขา ประกอบด้วย เกษตร ประมง ป่าไม้ เหมืองแร่ และอุตสาหกรรมการผลิต รวมถึงบริการที่เกี่ยวข้องกับสาขาดังกล่าว โดยสมาชิกอาเซียนสามารถสงวนสาขาที่ยังไม่พร้อมเปิดตลาดได้⁶ ในส่วนของการเคลื่อนย้ายเงินทุนโดยเสรียิ่งขึ้น อาเซียนให้ความสำคัญกับการรวมกันและการพัฒนาตลาดทุน แต่ต้องดำเนินการอย่างมีลำดับขั้นตอนและสอดคล้องกับนโยบายและความพร้อมของประเทศสมาชิก โดยไม่มีการทำข้อตกลง ทำให้การเปิดเสรีการเคลื่อนย้ายเงินทุนเป็นไปตามความสมัครใจของประเทศสมาชิกอีกเช่นกัน

(3) การเปิดเสรีการเคลื่อนย้ายแรงงาน

การเคลื่อนย้ายแรงงานมีเพียงข้อตกลงว่าด้วยการยอมรับร่วม (Mutual Recognition Arrangements) ใน 8 วิชาชีพเท่านั้น และยังไม่มีความคืบหน้าในการเคลื่อนย้ายของนักวิชาชีพที่เกิดขึ้นจริง ดังจะกล่าวถึงต่อไปในหัวข้อมาภาคติ 2

⁶ รายการข้อยกเว้นของไทยมีระดับการเปิดเสรีเท่ากับกฎหมายภายในที่บังคับใช้อยู่ (ที่มา: กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ)

โดยสรุป กรอบเวลาในการเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนในวันที่ 1 มกราคม พ.ศ.2558 ซึ่งต่อมาได้ถูกเลื่อนออกมาเป็นวันที่ 31 ธันวาคม พ.ศ.2558 จึงไม่ใช่กรอบเวลาที่มีความหมายต่อประเทศไทยมากนัก เนื่องจากในช่วงเวลาดังกล่าว จะไม่เกิดการเปลี่ยนแปลงใหญ่ต่อเศรษฐกิจไทยอย่างที่เชื่อกันในวงกว้าง ทั้งนี้ การเปลี่ยนแปลงที่สำคัญบางประการคือ การเปิดเสรีการค้าสินค้าได้เกิดขึ้นมาหลายปีแล้ว ส่วนการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญอื่นๆ ซึ่งอยู่ในความตกลง AEC ก็ยังไม่เกิดขึ้นในเร็ววัน ที่สำคัญอาเซียนหลังปี พ.ศ.2558 ก็ยังมีความห่างไกลจากความเป็นเขตเศรษฐกิจที่ไร้พรมแดนอยู่เช่นเดิม

มายาคติที่ 2: AEC ทำให้เกิดการเคลื่อนย้ายแรงงานโดยเสรี

- “ในอนาคตเมื่อมี AEC แรงงานภาคการเกษตร ก่อสร้าง อุตสาหกรรม ที่มีฝีมือจะถูกดูดไปที่อื่นแล้วแรงงานไร้ทักษะจากเพื่อนบ้านจะทะลักเข้ามาแทนอย่างเสรี นักลี้วครีบ กรุงเทพฯ จะแออัด ขยะจะล้นเมือง โจรพุลโล บิอาร์เอ็น ก่อการร้ายทั้งหลายจะสามารถเข้ากรุงเทพฯ ประเทศไทย ได้ง่ายกว่าเดิม” (คอลัมน์นิสต์, แนวหน้า, 15 เมษายน พ.ศ.2555)
- “หากเข้าสู่เออีซีเต็มรูปแบบก็มีความเป็นไปได้ที่คนของประเทศเพื่อนบ้านจะเข้ามาทำงานในธุรกิจบริการขนส่งมากขึ้น” (ข้าราชการ, คมชัดลึก, 5 ตุลาคม พ.ศ.2555)
- “อีกหน่อยคนไทยคงตกงานกันหมด เพราะเพื่อนบ้านเก่งๆ จะเข้ามาแย่งงานทำ” (คอลัมน์นิสต์, ข่าวสด, 10 สิงหาคม พ.ศ.2555)
- “ปัจจุบันมีชาวต่างชาติเข้ามาทำงานเป็นผู้ช่วยแพทย์ ที่ปรึกษาทางการแพทย์ในประเทศจำนวนมาก เพราะยังไม่สามารถให้การรักษาในฐานะแพทย์ได้เนื่องจากติดขัดข้อกฎหมาย แต่เมื่อถึงเวลาเปิดเสรีด้านการเคลื่อนย้ายแรงงานฝีมือ กลุ่มคนเหล่านี้จะสามารถทำงานในฐานะแพทย์ได้ทันที” (ข้าราชการ, โลกวันนี้, 17 มกราคม พ.ศ.2555)

ข้อเท็จจริง

ภายใต้แผนงานสู่การรวมตัวเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (AEC Blueprint) การเคลื่อนย้ายแรงงานโดยเสรี ครอบคลุมเฉพาะแรงงานวิชาชีพที่มีทักษะเท่านั้น โดยไม่เกี่ยวข้องกับแรงงานไร้ทักษะเลย ทั้งนี้ ในส่วนของแรงงานวิชาชีพที่มีทักษะ จะมีการออกวีซ่าให้สะดวกมากขึ้น และปรับปรุงกฎระเบียบให้สอดคล้องเป็นมาตรฐานเดียวกันด้วย

แนวทางหลักในการเคลื่อนย้ายแรงงานทักษะโดยเสรีจะดำเนินการผ่านกลไกที่เรียกกันว่า “การจัดทำข้อตกลงว่าด้วยการยอมรับร่วม” (Mutual Recognition Arrangements: MRAs) ซึ่งเป็นข้อตกลงระหว่างประเทศสมาชิกที่ระบุถึงคุณสมบัติของนักวิชาชีพที่สำคัญ ได้แก่ คุณสมบัติด้านการศึกษา ประสบการณ์ทำงาน การผ่านการทดสอบความรู้เพื่อขึ้นทะเบียนวิชาชีพหรือได้รับใบอนุญาตประกอบวิชาชีพ คุณสมบัติที่สอดคล้องกับนโยบายกลไกการพัฒนาวิชาชีพอย่างต่อเนื่อง (Continuing Professional Development: PD) และการได้รับใบรับรองจากสภาวิชาชีพว่าไม่มีประวัติฝ่าฝืนมาตรฐานด้านเทคนิควิชาชีพและจริยธรรมในการประกอบอาชีพ เพื่อเป็นเงื่อนไขในการได้รับอนุญาตให้ทำงานใน

ประเทศสมาชิกอื่น ทั้งนี้ ข้อตกลงการยอมรับร่วมที่มีผลบังคับใช้แล้วจะช่วยอำนวยความสะดวกให้ผู้ประกอบการวิชาชีพที่ขึ้นทะเบียนหรือได้รับใบอนุญาตจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในประเทศตนเองได้รับการยอมรับและสามารถประกอบวิชาชีพในประเทศสมาชิกอื่นได้ง่ายขึ้น แต่ก็ไม่ได้เป็นการยอมรับโดยอัตโนมัติ (automatic recognition) ตามความหมายของ MRA ที่ใช้กันทั่วไปในกรอบความตกลงการค้าระหว่างประเทศอื่นๆ เช่น สหภาพยุโรป⁷ และออสเตรเลียกับนิวซีแลนด์ เนื่องจากจะต้องปฏิบัติตามกฎระเบียบภายในของประเทศอาเซียนที่เป็นเจ้าบ้านด้วย

ในปัจจุบัน ประเทศสมาชิกอาเซียนได้ลงนามรับรอง MRAs ไปแล้วทั้งสิ้น 8 ฉบับ ซึ่งครอบคลุมสาขาบริการวิชาชีพดังนี้คือ วิศวกร พยาบาล สถาปนิก นักสำรวจ นักบัญชี แพทย์ ทันตแพทย์ และบุคลากรด้านวิชาชีพท่องเที่ยว (ดูตารางที่ 4)

ตารางที่ 4 ข้อตกลงว่าด้วยการยอมรับร่วม (MRAs) ในสาขาบริการวิชาชีพ 8 สาขา

ข้อตกลงว่าด้วยการยอมรับร่วม (MRAs)	วันและสถานที่ลงนาม
ข้อตกลงว่าด้วยการยอมรับร่วมในสาขาบริการวิชาชีพวิศวกรรม	9 ธันวาคม 2548 ณ กรุงกัวลาลัมเปอร์ ประเทศมาเลเซีย
ข้อตกลงว่าด้วยการยอมรับร่วมในสาขาบริการวิชาชีพพยาบาล	8 ธันวาคม 2549 ณ เมืองเซบู ประเทศฟิลิปปินส์
ข้อตกลงว่าด้วยการยอมรับร่วมในสาขาบริการวิชาชีพสถาปัตยกรรม	19 พฤศจิกายน 2550 ณ ประเทศสิงคโปร์
กรอบความตกลงว่าด้วยการยอมรับร่วมในคุณสมบัติวิชาชีพด้านการสำรวจ	
กรอบความตกลงว่าด้วยข้อตกลงการยอมรับร่วมในสาขาบริการวิชาชีพบัญชี	26 กุมภาพันธ์ 2552 ณ จังหวัดเพชรบุรี ประเทศไทย
ข้อตกลงว่าด้วยการยอมรับร่วมในสาขาบริการวิชาชีพแพทย์	
ข้อตกลงว่าด้วยการยอมรับร่วมในสาขาบริการวิชาชีพทันตแพทย์	
ข้อตกลงว่าด้วยการยอมรับร่วมในสาขาบริการวิชาชีพท่องเที่ยว	- 9 มกราคม 2552 โดยประเทศสมาชิกทั้งหมดยกเว้นไทย ณ กรุงฮานอย ประเทศเวียดนาม - 9 พฤศจิกายน 2555 โดยไทย ณ กรุงเทพมหานคร ประเทศไทย

ที่มา: สำนักเลขาธิการอาเซียน (ASEAN Secretariat)

ดังที่กล่าวข้างต้น นอกจากจะต้องมีคุณสมบัติตามเกณฑ์ที่ระบุไว้ในข้อตกลงว่าด้วยการยอมรับร่วมแล้ว การประกอบวิชาชีพในประเทศอาเซียนยังมีเงื่อนไขว่า จะต้องปฏิบัติตามกฎระเบียบภายในของประเทศเจ้าบ้านด้วย (ดูภาคผนวก ก สำหรับรายละเอียดเกี่ยวกับ MRAs และกฎระเบียบภายในของแต่ละสาขาวิชาชีพ) สำหรับประเทศไทยนั้น กฎระเบียบภายในประเทศได้ระบุเงื่อนไขที่ไม่ง่ายนักสำหรับนักวิชาชีพอาเซียนที่จะเข้ามาทำงานในประเทศไทยได้ เช่น พยาบาล ทันตแพทย์ และแพทย์ ต้องสอบความรู้โดยใช้ข้อสอบและเขียนคำตอบเป็นภาษาไทย ดังแสดงในตารางที่ 5 ซึ่งน่าจะทำให้มีนักวิชาชีพอาเซียนในสาขาดังกล่าวจำนวนน้อยมากที่จะสามารถเข้ามาประกอบอาชีพในประเทศไทยได้ ดังนั้น เราอาจกล่าวได้ว่า หลักเกณฑ์ดังกล่าวน่าจะมีผลทำให้การเคลื่อนย้ายแรงงานมีทักษะเกิดขึ้นได้น้อยมาก เพราะยังต้องปฏิบัติตามที่กฎระเบียบของแต่ละประเทศกำหนด

⁷ ดูรายละเอียดได้จาก Directive 2005/36/EC on the recognition of professional qualifications

ตารางที่ 5 คุณสมบัติของนักวิชาชีพภายใต้กฎระเบียบในประเทศ

วิชาชีพ	กฎหมายภายในประเทศ
วิศวกร	ต้องร่วมงานกับนักวิชาชีพไทยที่มีใบอนุญาตเท่านั้น/หากประกอบอาชีพล่าช้า ต้องได้รับการประเมินโดยสภาวิชาชีพว่าสามารถเข้าใจมาตรฐานการปฏิบัติวิชาชีพ ซึ่งเป็นภาษาไทย รวมถึงข้อบังคับต่างๆ
สถาปนิก	
พยาบาล	สอบความรู้โดยใช้ข้อสอบและเขียนคำตอบเป็นภาษาไทย
ทันตแพทย์	
แพทย์	
นักบัญชี	<p>ผู้ทำบัญชี: มีความรู้ภาษาไทยดีพอที่สามารถทำบัญชีเป็นภาษาไทย และมีความรู้ด้านมาตรฐานการบัญชีและกฎหมายภาษีอากรของไทย</p> <p>ผู้สอบบัญชี: มีความรู้ภาษาไทยดีพอที่สามารถสอบบัญชีและจัดทำรายงานเป็นภาษาไทยได้</p>
นักสำรวจ	ไม่อนุญาตให้บุคคลซึ่งไม่มีสัญชาติไทยได้ขึ้นทะเบียนหรือรับใบอนุญาตประกอบวิชาชีพวิศวกรรมควบคุม

นอกจากนี้ ความคืบหน้าในการขึ้นทะเบียนซึ่งเป็นเงื่อนไขเบื้องต้นของการเคลื่อนย้ายนักวิชาชีพอาเซียนในบางสาขายังคงมีน้อยมาก เช่น จำนวนวิศวกรอาเซียนที่จดทะเบียนยังคงมีน้อย และสมาชิกอาเซียนหลายประเทศ รวมทั้งประเทศไทย ยังไม่มีจำนวนวิศวกรอาเซียนที่จดทะเบียนเลย เนื่องจากการดำเนินการร่างระเบียบคุณสมบัติในการเป็นวิศวกรอาเซียนยังไม่เสร็จสิ้นสมบูรณ์ (ตารางที่ 6)

ตารางที่ 6 จำนวนวิศวกรอาเซียนที่จดทะเบียน

ประเทศ	จำนวนวิศวกรอาเซียนที่จดทะเบียน
บรูไน	-
กัมพูชา	-
อินโดนีเซีย	99
ลาว	-
มาเลเซีย	160
เมียนมาร์	-
ฟิลิปปินส์	-
สิงคโปร์	190
ไทย	-
เวียดนาม	84
ทั้งหมด	533

ที่มา: ASEAN Chartered Professional Engineering Coordinating Committee

ความเชื่อในวงกว้างที่ว่า การมี AEC จะทำให้เกิดการเคลื่อนย้ายแรงงานโดยเสรีในอาเซียนจนถึงขั้นแย่งงานกัน จึงห่างไกลจากความจริงมาก และก่อให้เกิดความตื่นตระหนกในสังคม

มายาคติที่ 3: AEC จะทำให้นักลงทุนอาเซียนสามารถลงทุนในธุรกิจบริการได้อย่างเสรี โดยไม่มีข้อจำกัด ตั้งแต่ปี 2558

- “นับจากปี 2553 อุตสาหกรรมบริการกำหนดให้ปรับเกณฑ์การถือหุ้นของนักลงทุนต่างชาติ จากให้ถือครองไม่เกินร้อยละ 49 เพิ่มเป็นร้อยละ 70 และจะทยอยปรับเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ จนปี 2558 จะไม่มีการกำหนดการถือครองของต่างชาติเลย ... ธุรกิจบริการของไทยสามารถเข้าไปลงทุนในกลุ่มประเทศเพื่อนบ้านได้โดยเสรี ไม่มีข้อกำหนดเรื่องหุ้นส่วน” (นักการเมือง, สยามธุรกิจ, 31 สิงหาคม พ.ศ.2555)

ข้อเท็จจริง

แผนการดำเนินการประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (AEC Blueprint) ส่งเสริมให้มีการเปิดเสรีการค้าบริการ โดยมีเป้าหมายคือให้นักลงทุนอาเซียนสามารถถือหุ้นในธุรกิจบริการได้อย่างน้อยร้อยละ 70 และไม่ให้มีข้อจำกัดการค้าบริการแบบข้ามพรมแดน รวมถึงเงื่อนไขในการจัดตั้งธุรกิจ

อย่างไรก็ตาม การเปิดเสรีภาคบริการดังกล่าวขึ้นอยู่กับกฎหมายภายในของแต่ละประเทศ และมีการให้ความยืดหยุ่นแก่ประเทศสมาชิกที่ยังไม่พร้อมจะดำเนินการตามเป้าหมายที่กำหนด ซึ่งส่งผลให้การเปิดเสรีภาคบริการภายใต้ AEC ซึ่งเป็นไปตามความสมัครใจของประเทศสมาชิกยังมีความคืบหน้าไม่มากนัก ทั้งนี้ สำหรับประเทศไทย พระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจของคนต่างด้าว พ.ศ. 2542 ไม่อนุญาตให้คนต่างด้าวถือหุ้นมากกว่าร้อยละ 49 ในธุรกิจบริการ ดังนั้น การเปิดเสรีภาคบริการของไทยภายใต้ AEC จึงอยู่ในระดับที่จำกัดมาก (ดู เดือนเด่น, 2555)

ความเชื่อที่ว่า การมี AEC จะทำให้นักลงทุนอาเซียนสามารถลงทุนในธุรกิจบริการได้อย่างเสรี โดยไม่มีข้อจำกัด จึงเป็นเพียงมายาคติ ซึ่งจะไม่เป็นจริงในระยะเวลาอันใกล้

มายาคติที่ 4: การรวมตัวทางเศรษฐกิจของอาเซียนคล้ายกับสหภาพยุโรป (European Union: EU) จึงก่อให้เกิดความเสี่ยงในลักษณะเดียวกัน

- “การรวมตัวกันทางเศรษฐกิจของสมาชิกอาเซียนมีลักษณะคล้าย EU ของยุโรป เพียงแต่อาเซียนไม่ใช้เงินสกุลเดียวกัน” (คอลัมน์นิสต์, ข่าวสด, 2 กันยายน พ.ศ.2555)
- “ประชาคมอาเซียนลอกแบบมาจากประชาคมยุโรปทั้งดุ้น ซึ่งมันพังคาตาเราอยู่ อาเซียนก็จะพัง” (คอลัมน์นิสต์, บ้านเมือง, 13 กันยายน พ.ศ.2555)
- “ประชาคมอาเซียนลอกแบบมาจากประชาคมยุโรป เอา 10 ชาติอาเซียน ไทย, ลาว, เขมร, พม่า, อินโดนีเซีย, เวียดนาม, บรูไน, กัมพูชา, สิงคโปร์, มาเลเซีย มาเป็นประชาคมเดียวกัน แล้วจะมีการเปิดเสรีมากมายหลายอย่าง ทั้งการเงิน การทำงานของผู้คน เลื่อนไหลได้ตามใจ และอื่นๆ” (คอลัมน์นิสต์, บ้านเมือง, 27 กุมภาพันธ์ พ.ศ.2555)

ข้อเท็จจริง

AEC แตกต่างกับสหภาพยุโรป (European Union: EU) ทั้งในแง่ของโครงสร้างและระดับการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจ ในด้านโครงสร้าง รัฐสมาชิกของ EU รวมตัวกันผ่านการทำสนธิสัญญา (EU Treaties) ซึ่งเป็นข้อตกลงที่มีผลผูกพันระหว่างสมาชิก โดยมีการกำหนดความสัมพันธ์ระหว่างสหภาพยุโรป และประเทศสมาชิก ตลอดจนสถาบันหรือหน่วยงานที่ถูกจัดตั้งขึ้นภายในสหภาพยุโรป เช่น สภายุโรป (European Parliament) คณะมนตรียุโรป (European Council) คณะกรรมาธิการยุโรป (European Commission) ศาลยุติธรรม (Court of Justice) และธนาคารกลางยุโรป (European Central Bank) เป็นต้น โดยสถาบันเหล่านี้มีอำนาจการตัดสินใจซึ่งมีผลผูกพันกับรัฐสมาชิก การรวมตัวของสหภาพยุโรปจึงมีรูปแบบเป็นองค์กรระหว่างประเทศเหนือรัฐ (supra-national authority) ซึ่งทำให้การรวมกลุ่มของสหภาพยุโรปมีลักษณะที่มีผลผูกพันและมีความเป็นเอกภาพสูง อันช่วยให้ประเทศสมาชิกของสหภาพยุโรปสามารถกำหนดนโยบายระดับภูมิภาคร่วมกันได้ในหลายด้าน

ในทางกลับกัน อาเซียนถูกจัดตั้งผ่านกฎบัตรอาเซียนซึ่งเป็นเสมือนรัฐธรรมนูญ ทำให้อาเซียนเป็นองค์กรที่อยู่บนพื้นฐานของกฎกติกา (rule-based organization) ที่ประกอบไปด้วยเสาหลัก 3 ประการ⁸ โดยมี AEC เป็นหนึ่งในสามเสาหลักที่ถูกจัดตั้งจากแผนการดำเนินการประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (AEC Blueprint) ซึ่งเป็นเพียงความตกลงระหว่างประเทศสมาชิกเพื่อกำหนดทิศทาง การดำเนินงานให้ชัดเจนตามกรอบระยะเวลาที่กำหนด แต่การปฏิบัติตามความตกลงอยู่บนพื้นฐานของความพร้อมและความสมัครใจของสมาชิก⁹

นอกจากนี้ โครงสร้างการรวมกลุ่มของทั้งอาเซียนและ AEC ยังเป็นรูปแบบของความสัมพันธ์ระหว่างรัฐ (intergovernmental relation) ซึ่งเป็นความร่วมมือระหว่างรัฐสมาชิกโดยที่แต่ละรัฐคงไว้ซึ่งอำนาจอธิปไตยและมีสถานะเท่าเทียมกัน โดยไม่ได้มีการสร้างองค์กรเหนือรัฐขึ้นมาแบบสหภาพยุโรป การตัดสินใจดำเนินการใดๆ ของอาเซียนจึงต้องได้รับความยินยอมจากประเทศสมาชิกทั้งหมด ซึ่งทำให้เกิดความล่าช้าในการดำเนินนโยบายต่างๆ ร่วมกัน

ในอีกด้านหนึ่ง หากพิจารณาในแง่มุมมองของระดับของการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจ เราจะพบว่าระดับการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจจำแนกได้ 5 ระดับ ดังตารางที่ 7 คือ เขตการค้าเสรี (free trade area: FTA) สหภาพศุลกากร (custom union) ตลาดร่วม (common market) สหภาพเศรษฐกิจ (economic union) และสหภาพการเมือง (political union) โดยมีระดับความเข้มข้นของการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจที่แตกต่างกัน ดังนี้

---

⁸ เสาหลัก 3 ประการของประชาคมอาเซียน (ASEAN Community) ประกอบด้วย ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (ASEAN Economic Community: AEC) ประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน (ASEAN Political-Security Community: APSC) และประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียน (ASEAN Socio-Cultural Community: ASCC)

⁹ กลไกการดำเนินงานที่สำคัญคือ รัฐมนตรีที่กำกับดูแลด้านต่างๆ จะรับผิดชอบต่อการดำเนินงานตามแผนงาน และติดตามการดำเนินงานให้เป็นไปตามพันธกรณีเฉพาะในขอบเขตที่เกี่ยวข้อง และรัฐมนตรีเศรษฐกิจอาเซียนในฐานะรัฐมนตรีที่รับผิดชอบการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจของอาเซียนจะดูแลรับผิดชอบการดำเนินงานตามแผนงานในภาพรวม (ที่มา: ASEAN Economic Community Blueprint, Association of Southeast Asian Nations, 2008).

1. เขตการค้าเสรี มีการยกเลิกภาษีนำเข้าและโควตาระหว่างกัน
2. สหภาพศุลกากร เป็นเขตการค้าเสรี ซึ่งมีการกำหนดอัตราภาษีศุลกากรสำหรับประเทศนอกกลุ่มในอัตราเดียวกัน
3. ตลาดร่วม เป็นสหภาพศุลกากร ซึ่งอนุญาตให้มีการเคลื่อนย้ายทุนและแรงงานโดยเสรี
4. สหภาพเศรษฐกิจ เป็นตลาดร่วม ซึ่งใช้นโยบายการเงินและการคลังร่วมกัน
5. สหภาพการเมือง เป็นสหภาพเศรษฐกิจ ซึ่งใช้นโยบายทางการทหารและต่างประเทศร่วมกัน

ตารางที่ 7 ระดับการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจ

	ยกเลิกภาษีและโควตา	อัตราภาษีศุลกากรเดียวกันสำหรับประเทศนอกกลุ่ม	เคลื่อนย้ายทุนและแรงงานเสรี	ใช้นโยบายการเงินและการคลังร่วมกัน	ใช้นโยบายทางการทหารและต่างประเทศร่วมกัน
เขตการค้าเสรี					
AEC			จำกัดมาก		
สหภาพศุลกากร					
ตลาดร่วม					
สหภาพเศรษฐกิจ					
สหภาพการเมือง					

ที่มา: Jovanovic (2011)

จากตารางดังกล่าว จะเห็นว่า สหภาพยุโรปซึ่งเป็นสหภาพเศรษฐกิจ มีระดับการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจที่สูงกว่า AEC อยู่มาก กล่าวคือ สหภาพยุโรปมีการยกเลิกภาษีศุลกากรระหว่างกัน ดำเนินนโยบายการค้าเดียวกันกับประเทศนอกกลุ่ม มีการเคลื่อนย้ายทุนและแรงงานภายในอย่างเสรี ใช้นโยบายทางการเงินร่วมกัน รวมทั้งใช้นโยบายการคลังที่สอดคล้องกัน ในขณะที่ AEC มีจุดประสงค์หลักคือต้องการให้อาเซียนเป็นตลาดและฐานการผลิตเดียว โดยมีการเคลื่อนย้ายสินค้า บริการ การลงทุน และแรงงานทักษะอย่างเสรี รวมถึงมีการเคลื่อนย้ายเงินทุนเสรียิ่งขึ้น ดังนั้น โดยสาระสำคัญแล้ว AEC จึงมีลักษณะเป็นเพียงเขตการค้าเสรี ซึ่งอนุญาตให้มีการเคลื่อนย้ายทุนและแรงงานเสรีอย่างค่อนข้างจำกัดเท่านั้น

ความเชื่อที่ว่า การรวมตัวทางเศรษฐกิจของอาเซียนคล้ายกับสหภาพยุโรป ซึ่งมีความเสี่ยงที่จะประสบปัญหาในลักษณะเดียวกัน จึงห่างไกลจากความจริงเป็นอย่างมาก และอาจมีผลในการปิดกั้นการรวมกลุ่มในภูมิภาคไม่ให้เกิดการพัฒนาต่อไป ทั้งที่การรวมกลุ่มดังกล่าวจะก่อให้เกิดประโยชน์ต่อประเทศไทยหลายประการ ดังที่จะกล่าวถึงในส่วนต่อไป

3. ความเป็นจริง (Reality)

แม้ว่าประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (AEC) จะยังไม่บรรลุเป้าหมายการเป็นตลาดเดียวอย่างแท้จริงในปี พ.ศ. 2558 ตามที่เข้าใจกันโดยทั่วไป แต่การรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจในภูมิภาคอาเซียนในความเป็นจริง (*de facto integration*) ได้เกิดขึ้นแล้วทั้งในด้านการค้า การลงทุน และการเคลื่อนย้ายแรงงาน

3.1 การค้า

ดังที่กล่าวมาข้างต้น การเปิดเสรีการค้าสินค้าในอาเซียนได้เกิดขึ้นนานแล้ว โดยมีการดำเนินการผ่านการลดภาษีศุลกากรภายใต้กรอบเขตการค้าเสรีอาเซียน (AFTA) นับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2536 และในปัจจุบัน ประเทศสมาชิกอาเซียนส่วนใหญ่ได้ลดอัตราภาษีศุลกากรระหว่างกันเหลือร้อยละ 0 แล้ว (ตารางที่ 8 และดูรายละเอียดได้ในภาคผนวก ข) ดังนี้

- ประเทศสมาชิกอาเซียนเดิมได้ลดอัตราภาษีเหลือร้อยละ 0 สำหรับสินค้าอาเซียนเฉลี่ยถึงร้อยละ 99.4 ของจำนวนรายการสินค้าทั้งหมด โดยสิงคโปร์ได้ลดภาษีเหลือร้อยละ 0 สำหรับสินค้าทุกรายการ ในขณะที่มาเลเซียได้ลดภาษีเหลือร้อยละ 0 น้อยที่สุดคือเพียงร้อยละ 98.9 ของจำนวนรายการสินค้าทั้งหมดเท่านั้น
- ประเทศสมาชิกอาเซียนใหม่ (CLMV)¹⁰ ได้ลดอัตราภาษีเหลือร้อยละ 0-5 สำหรับสินค้าน้อยละ 93.2 ของจำนวนรายการสินค้าทั้งหมด โดยเวียดนามลดอัตราภาษีเหลือร้อยละ 0-5 มากที่สุดคือร้อยละ 98.7 ของจำนวนรายการสินค้าทั้งหมด ในขณะที่ กัมพูชาลดอัตราภาษีเหลือร้อยละ 0-5 น้อยที่สุดคือ ร้อยละ 81 ของจำนวนรายการสินค้าทั้งหมด

---

¹⁰ CLMV หมายถึง กัมพูชา (Cambodia) ลาว (Laos) เมียนมาร์ (Myanmar) และเวียดนาม (Vietnam)

ตารางที่ 8 สัดส่วนของรายการสินค้า (พิกัดศุลกากร 6 หลัก) ที่มีการลดอัตราภาษีระหว่างประเทศสมาชิกอาเซียน

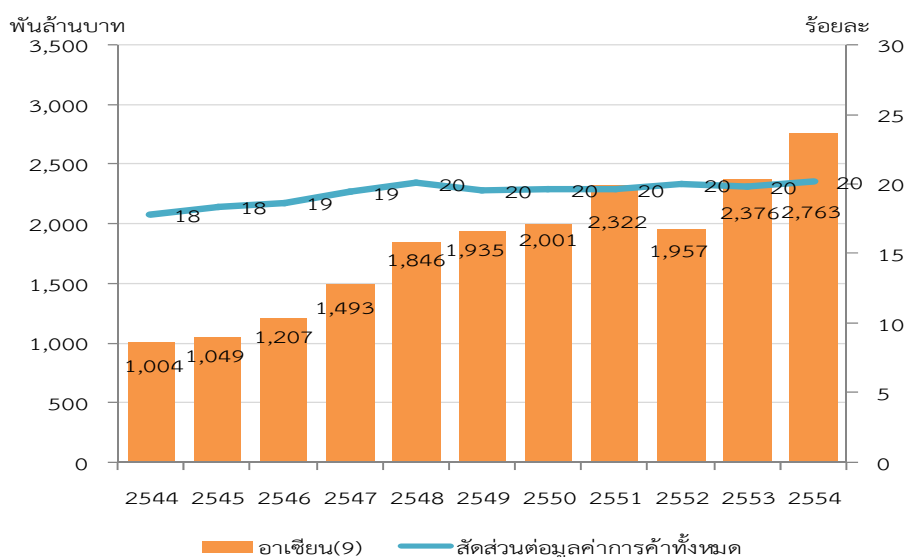
(หน่วย: ร้อยละ)

ประเทศ	อัตราภาษี			รวม
	ร้อยละ 0	ร้อยละ 1-5	มากกว่าร้อยละ 5	
สิงคโปร์	100.0	0.0	0.0	100
ไทย	99.8	0.0	0.2	100
บรูไน	99.5	0.0	0.5	100
ฟิลิปปินส์	99.1	0.0	0.9	100
อินโดนีเซีย	99.2	0.0	0.8	100
มาเลเซีย	98.9	0.0	1.1	100
ลาว	73.7	22.5	3.8	100
เวียดนาม	58.9	39.8	1.3	100
กัมพูชา	8.7	72.3	19.0	100
เมียนมาร์	4.4	92.6	3.0	100
เฉลี่ยอาเซียนเดิม	99.4	0.0	0.6	100
เฉลี่ย CLMV	36.4	56.8	6.8	100
เฉลี่ยอาเซียนทั้งหมด	74.2	22.7	3.1	100

ที่มา: คำนวณโดยคณะผู้วิจัย โดยใช้ข้อมูลของกระทรวงพาณิชย์และกรมศุลกากร (ณ ปี พ.ศ. 2554)

ผลกระทบจากการลดอัตราภาษีในอาเซียนส่งผลให้มูลค่าการค้าสินค้าระหว่างอาเซียนมากยิ่งขึ้น โดยจะเห็นได้ว่า ในช่วง 10 ปีที่ผ่านมา มูลค่าการค้าของไทยกับอาเซียนเพิ่มสูงขึ้นมากกว่าเท่าตัว โดยจากเดิม 1,004 พันล้านบาทในปี พ.ศ. 2544 เป็น 2,763 พันล้านบาทในปี พ.ศ. 2554 อย่างไรก็ตาม สัดส่วนการค้าของไทยกับอาเซียนในช่วงหลังเริ่มคงที่อยู่ในระดับร้อยละ 20 (ดูภาพที่ 1)

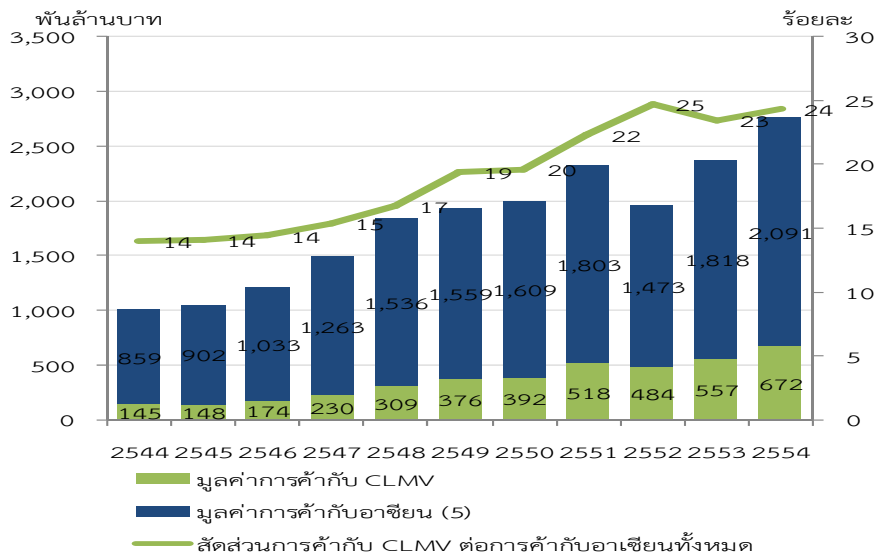
ภาพที่ 1 มูลค่าและสัดส่วนการค้าของไทยกับอาเซียน ปี พ.ศ.2544-2554

ที่มา: กระทรวงพาณิชย์

ในส่วนของการค้าระหว่างไทยกับ CLMV นั้น ในระยะเวลา 10 ปีที่ผ่านมา มูลค่าการค้าของไทยกับ CLMV ได้เพิ่มสูงขึ้นมากกว่า 4 เท่าตัวจากเดิม 145 พันล้านบาทในปี พ.ศ.2544 เป็น 672 พันล้านบาทในปี พ.ศ. 2554 นอกจากนี้ สัดส่วนการค้าของไทยใน CLMV เพิ่มสูงขึ้นมากอย่างเห็นได้ชัด จากเดิมร้อยละ 14 ของมูลค่าการค้าของไทยในอาเซียนทั้งหมดในปี พ.ศ. 2544 เป็นร้อยละ 24 ในปี พ.ศ. 2554 (ภาพที่ 2)

ภาพที่ 2 มูลค่าและสัดส่วนการค้าของไทยกับ CLMV ปี พ.ศ. 2544-2554

ที่มา: กระทรวงพาณิชย์

โดยสรุป อาเซียนได้มีการเปิดเสรีการค้าโดยการลดอัตราภาษีศุลกากรระหว่างกันนับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2536 ซึ่งทำให้ในปัจจุบัน ประเทศสมาชิกอาเซียนส่วนใหญ่ได้ลดอัตราภาษีลงเหลือร้อยละ 0 นอกจากนี้ ในช่วง 10 ปีที่ผ่านมา (ปี พ.ศ. 2544-2554) ประเทศไทยมีมูลค่าการค้าในอาเซียนเพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง แม้ว่าสัดส่วนเมื่อเทียบกับการค้าทั้งหมดเพิ่มขึ้นไม่มากนัก ขณะที่มูลค่าและสัดส่วนการค้าของไทยกับ CLMV เพิ่มสูงขึ้นมากอย่างเห็นได้ชัด

3.2 การลงทุนโดยตรง

อาเซียนโดยเฉพาะอย่างยิ่ง CLMV ได้กลายเป็นแหล่งลงทุนโดยตรงในต่างประเทศของไทยที่สำคัญที่สุด โดยในช่วงปี พ.ศ. 2548-2554 สัดส่วนการลงทุนโดยตรงของไทยในอาเซียนคิดเป็นร้อยละ 31 ของมูลค่าการลงทุนโดยตรงของไทยในต่างประเทศทั้งหมด และการลงทุนของไทยใน CLMV คิดเป็นร้อยละ 38 ของมูลค่าการลงทุนโดยตรงของไทยในอาเซียนทั้งหมด (ดูตารางที่ 9)

ส่วนในด้านการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศมาไทยนั้น ในช่วงปี พ.ศ. 2548-2554 ญี่ปุ่นยังคงมีสัดส่วนของมูลค่าการลงทุนเฉลี่ยสูงที่สุด (ร้อยละ 25 ของมูลค่าทั้งหมด) รองลงมาคืออาเซียน (ร้อยละ 19) และสหภาพยุโรป (ร้อยละ 18) (ดูตารางที่ 10)

ตารางที่ 9 มูลค่าการลงทุนโดยตรงของไทยในต่างประเทศ ปี พ.ศ.2548-2554

(หน่วย: ล้านบาท)

ประเทศ	2548	2549	2550	2551	2552	2553	2554	สัดส่วนเฉลี่ย ต่อทั้งหมด
อาเซียน	30,036	33,684	93,141	119,019	114,767	109,568	510,999	31.1
CLMV	9,703	9,806	74,131	67,428	58,228	22,159	142,030	11.9
สหภาพยุโรป	1,981	2,672	14,179	13,580	9,279	18,340	202,707	8.2
ออสเตรเลีย	182	1,275	426	1,248	1,193	16,437	71,559	2.9
หมู่เกาะเคย์แมน	592	12,561	19,575	30,747	62,064	20,310	72,427	6.8
จีน	5,587	3,983	12,630	9,474	26,372	5,863	196,142	8.1
ฮ่องกง	2,608	2,550	11,231	9,277	10,720	18,756	105,007	5
สหรัฐอเมริกา	30,393	1,872	10,170	15,415	10,584	8,009	193,602	8.4
หมู่เกาะบริติช เวอร์จิน	4,577	5,946	906	7,030	7,277	4,048	25,472	1.7
อื่นๆ	11,299	8,392	31,296	50,174	37,020	62,728	681,861	27.5
ทั้งหมด	87,255	72,935	193,554	255,964	279,276	264,059	2,059,776	100

ที่มา: คำนวณจากข้อมูลของธนาคารแห่งประเทศไทย

ตารางที่ 10 มูลค่าการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศมาไทย ปี พ.ศ.2548-2554

(หน่วย: ล้านบาท)

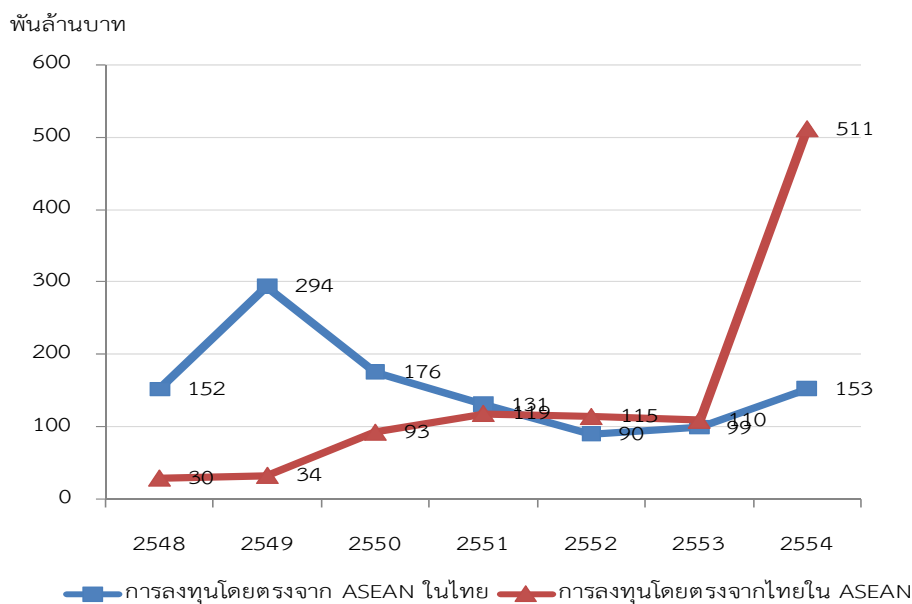
ประเทศ	2548	2549	2550	2551	2552	2553	2554	สัดส่วนเฉลี่ย ต่อทั้งหมด
ญี่ปุ่น	170,247	191,954	269,509	262,199	128,431	168,893	289,805	25
อาเซียน	151,989	294,036	176,022	130,804	89,976	99,130	152,848	19
CLMV	166	1,408	1,383	647	298	210	15,850	0.3
สหภาพยุโรป	111,776	284,268	185,481	109,285	99,673	97,196	145,450	18
จีน	1,654	3,848	4,092	1,438	1,708	23,708	75,781	2
ตะวันออกกลาง	993	2,799	1,577	1,845	15,812	812	71,412	2
สวีตเซอร์แลนด์	13,154	14,941	12,941	27,563	24,667	40,395	68,673	3
สหรัฐฯ	105,135	107,501	142,249	55,197	34,377	46,631	68,878	10
ฮ่องกง	19,531	51,004	26,156	42,058	11,093	11,125	29,345	3
เกาหลีใต้	4,032	4,526	4,984	5,112	4,681	6,895	26,107	1
ออสเตรเลีย	3,122	6,942	10,261	5,635	3,434	5,605	22,671	1
ไต้หวัน	7,751	7,583	4,353	2,191	3,858	3,657	21,216	1
อื่นๆ	217,701	159,157	128,690	110,678	80,423	78,283	162,350	16
ทั้งหมด	807,084	1,128,558	966,314	754,006	498,133	582,330	1,134,537	100

ที่มา: คำนวณจากข้อมูลของธนาคารแห่งประเทศไทย

3.2.1 การลงทุนโดยตรงขาออกจากไทยไปอาเซียน

ในด้านการลงทุน ในอดีตมูลค่าการลงทุนโดยตรงขาออก (outflow direct investment) จากไทยไปอาเซียน มีค่อนข้างน้อยเมื่อเทียบกับมูลค่าการลงทุนโดยตรงขาเข้าจากอาเซียนมาไทย (inflow direct investment) อย่างไรก็ตาม นับจากปี พ.ศ.2551 มูลค่าการลงทุนโดยตรงขาออกจากไทยไปอาเซียนเพิ่มสูงขึ้นอย่างรวดเร็ว จนทำให้มีมูลค่าที่สูงกว่าการลงทุนโดยตรงขาเข้าจากอาเซียนมาไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่งในปี พ.ศ. 2554 การลงทุนโดยตรงขาออกจากไทยไปอาเซียนมีมูลค่าสูงถึง 511 พันล้านบาท ขณะที่การลงทุนโดยตรงขาเข้าจากอาเซียนมาไทยมีมูลค่าเพียง 153 พันล้านบาท (ดูภาพที่ 3)

ภาพที่ 3 มูลค่าการลงทุนโดยตรงระหว่างไทยกับอาเซียน ปี พ.ศ.2548-2554

ที่มา: คำนวณจากข้อมูลของธนาคารแห่งประเทศไทย

หากจำแนกมูลค่าการลงทุนโดยตรงขาออกจากไทยไปอาเซียนเป็นรายประเทศ จะพบว่า ในช่วงปี พ.ศ.2548-2554 ไทยเข้าไปลงทุนโดยตรงในสิงคโปร์มากที่สุดโดยคิดเป็นสัดส่วนของมูลค่าการลงทุนเฉลี่ยร้อยละ 34 ของมูลค่าการลงทุนของไทยในอาเซียนทั้งหมด รองลงมาคือ เมียนมาร์ (ร้อยละ 21) มาเลเซีย (ร้อยละ 14) อินโดนีเซีย (ร้อยละ 11) และเวียดนาม (ร้อยละ 9) ทั้งนี้ สัดส่วนการลงทุนเฉลี่ยของไทยใน CLMV คิดเป็นร้อยละ 38 ของการลงทุนโดยตรงจากไทยไปอาเซียนทั้งหมดในช่วงปี พ.ศ. 2548-2554 (ดูตารางที่ 11)

ตารางที่ 11 มูลค่าการลงทุนโดยตรงจากไทยไปอาเซียน ปี พ.ศ.2548-2554

(หน่วย: ล้านบาท)

ประเทศ	2548	2549	2550	2551	2552	2553	2554	สัดส่วนเฉลี่ยต่อทั้งหมด
กัมพูชา	958	2,036	1,461	1,767	678	1,124	20,765	2.8
ลาว	85	1,070	1,748	6,881	6,739	8,898	23,533	4.8
เมียนมาร์	4,520	3,148	68,350	52,418	45,410	5,441	31,560	20.9
เวียดนาม	4,140	3,552	2,571	6,362	5,401	6,697	66,172	9.4
CLMV	9,703	9,806	74,131	67,428	58,228	22,159	142,030	38
บรูไน	0	0	0	0	0	0	948	0.1
อินโดนีเซีย	1,375	1,246	589	4,654	2,363	2,633	94,406	10.6
มาเลเซีย	981	2,190	5,280	12,457	12,304	9,145	94,172	13.5
ฟิลิปปินส์	845	628	706	259	302	1,385	32,933	3.7
สิงคโปร์	17,131	19,815	12,436	34,222	41,572	74,246	146,509	34.2
รวมอาเซียน	30,036	33,684	93,141	119,019	114,767	109,568	510,999	100

ที่มา: คำนวณจากข้อมูลของธนาคารแห่งประเทศไทย

เมื่อพิจารณาเฉพาะบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย (ตลท.) ที่มีมูลค่าตลาดสูงสุด 100 อันดับแรก (SET100)¹¹ พบว่า ณ ปี พ.ศ.2554 บริษัทไทย 48 แห่งได้ออกไปดำเนินธุรกิจต่างประเทศในรูปแบบของการจัดตั้งบริษัทลูกและบริษัทร่วมทุนมากถึง 521 บริษัท โดยในจำนวนนี้เป็นกรเข้าโปลงทุนในอาเซียนมากถึง 216 บริษัท¹² และในจำนวน 216 บริษัทนี้ การลงทุนเกิดขึ้นในหมวดพลังงานและสาธารณูปโภคมากที่สุด (53 บริษัท) รองลงมาคือ วัสดุก่อสร้าง (38 บริษัท) ปิโตรเคมี และเคมีภัณฑ์ (28 บริษัท) พาณิชย (17 บริษัท) และพัฒนาอสังหาริมทรัพย์ (17 บริษัท) เป็นต้น ขณะที่การดำเนินธุรกิจใน CLMV ส่วนใหญ่เป็นการลงทุนในธุรกิจพลังงานและสาธารณูปโภค วัสดุก่อสร้าง และการพัฒนาอสังหาริมทรัพย์ (ดูตารางที่ 12) ทั้งนี้ ตัวอย่างของรายชื่อของบริษัทใน SET100 ที่เข้าไปตั้งบริษัทลูกและบริษัทร่วมทุนในอาเซียนแสดงอยู่ในภาคผนวก ค

¹¹ บริษัทใน SET100 เป็นการคำนวณค่าดัชนีระหว่าง 1 ก.ค. พ.ศ.2555 ถึง 31 ธ.ค. พ.ศ.2555 โดยสำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ (ก.ล.ต.)

¹² 48 บริษัทที่ออกไปดำเนินธุรกิจในต่างประเทศในรูปแบบการจัดตั้งบริษัทลูกและบริษัทร่วมทุนทั่วโลกมากถึง 521 บริษัท โดยเข้าไปในอาเซียนมากถึง 216 บริษัท รองลงมาคือ เอเชียอื่นๆ เช่น จีน ฮองกง และอินเดีย (108 บริษัท) อเมริกา (105 บริษัท) ยุโรป (55 บริษัท) โอเชียเนีย (27 บริษัท) และแอฟริกา (10 บริษัท) ในบรรดา 216 บริษัทลูกหรือร่วมทุนในอาเซียนนี้ หากพิจารณาเฉพาะกลุ่มประเทศสมาชิกอาเซียนเดิมพบว่า เป็นการดำเนินธุรกิจในอินโดนีเซียมากที่สุด (45 บริษัท) รองลงมาคือ สิงคโปร์ (38 บริษัท) ฟิลิปปินส์ (23 บริษัท) มาเลเซีย (22 บริษัท) ขณะที่ ในกลุ่มประเทศสมาชิกอาเซียนใหม่นั้น เป็นการดำเนินธุรกิจในเวียดนามมากที่สุด (33 บริษัท) รองลงมาคือ กัมพูชา (24 บริษัท) ลาว (23 บริษัท) และเมียนมาร์ (8 บริษัท)

ตารางที่ 12 การลงทุนของบริษัทใน SET100 ในอาเซียน ณ ปี พ.ศ. 2554

หมวดธุรกิจ*	จำนวนบริษัทลูกและบริษัทร่วมทุน (บริษัท)		
	อาเซียนเดิม	CLMV	รวม
พลังงานและสาธารณูปโภค	31	22	53
วัสดุก่อสร้าง	24	14	38
ปิโตรเคมีและเคมีภัณฑ์	24	4	28
พาณิชย์	11	6	17
พัฒนาอสังหาริมทรัพย์	6	11	17
หมวดธุรกิจอื่นๆ**	4	9	13
ธุรกิจการเกษตร	8	4	12
ขนส่งและโลจิสติกส์	8	3	11
เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร	4	7	11
อาหารและเครื่องดื่ม	2	3	5
ชิ้นส่วนอิเล็กทรอนิกส์	4	-	4
ธนาคาร	2	2	4
การแพทย์	-	2	2
การท่องเที่ยวและสันทนาการ	-	1	1
รวม	88	128	216

หมายเหตุ: * หมวดธุรกิจหมายถึงลักษณะการดำเนินธุรกิจของบริษัทลูกในต่างประเทศ ซึ่งอาจแตกต่างจากหมวดธุรกิจของบริษัทแม่ที่อยู่ในไทย

** หมวดธุรกิจอื่นๆ เช่น เหมือนอลูมิเนียม การผลิตกระดาษ และบรรจุภัณฑ์ เป็นต้น

ที่มา: รวบรวมจากรายงาน 56-1 ของบริษัท SET100

3.2.2 การลงทุนโดยตรงจากอาเซียนมาไทย

ในบรรดาประเทศสมาชิกอาเซียนนั้น ประเทศที่มีสัดส่วนเฉลี่ยของการลงทุนโดยตรงมาไทยมากที่สุดในช่วงปี พ.ศ.2548-2554 คือ สิงคโปร์ (ร้อยละ 82) รองลงมาคือ มาเลเซีย (ร้อยละ 12) และฟิลิปปินส์ (ร้อยละ 2) ขณะที่มูลค่าการลงทุนจาก CLMV รวมคิดเป็นสัดส่วนเฉลี่ยเพียงร้อยละ 2 ของมูลค่าการลงทุนโดยตรงจากอาเซียนทั้งหมด

ตารางที่ 13 มูลค่าการลงทุนโดยตรงจากอาเซียนมาไทย ปี พ.ศ. 2548-2554

(หน่วย: ล้านบาท)

ประเทศ	2548	2549	2550	2551	2552	2553	2554	สัดส่วนเฉลี่ยต่อทั้งหมด
กัมพูชา	71	76	38	29	204	150	431	0.1
ลาว	34	1,291	1,289	2	12	13	2,620	0.5
เมียนมาร์	4	26	35	583	23	33	8,075	0.8
เวียดนาม	56	14	21	33	58	14	4,724	0.4
CLMV	166	1,408	1,383	647	298	210	15,850	1.8
บรูไน	270	101	9	80	20	24	357	0.1
อินโดนีเซีย	190	327	295	338	74	243	17,237	1.7
มาเลเซีย	4,930	19,357	15,442	10,302	32,756	14,234	33,054	11.9
ฟิลิปปินส์	1,244	549	7,654	7,413	593	211	6,429	2.2
สิงคโปร์	145,189	272,294	151,238	112,024	56,236	84,208	79,921	82.3
รวมอาเซียน	151,989	294,036	176,022	130,804	89,976	99,130	152,848	100.0

ที่มา: คำนวณจากข้อมูลของธนาคารแห่งประเทศไทย

โดยสรุป ในด้านการลงทุน มูลค่าของการลงทุนโดยตรงของไทยในอาเซียนได้เพิ่มขึ้นจนมากกว่าที่อาเซียนเข้ามาลงทุนในไทยแล้ว โดยอาเซียนกลายเป็นแหล่งการลงทุนที่สำคัญที่สุดของไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การลงทุนของไทยใน CLMV ซึ่งคิดเป็นสัดส่วนเฉลี่ยร้อยละ 38 ของมูลค่าการลงทุนโดยตรงของไทยในอาเซียนทั้งหมด และในด้านการลงทุนจากต่างประเทศมาไทย อาเซียนเป็นผู้ลงทุนโดยตรงในไทยสูงสุด รองจากญี่ปุ่น ข้อมูลที่กล่าวมาทั้งหมดชี้ให้เห็นว่า ได้เกิดความเชื่อมโยงด้านเงินทุนระหว่างไทยกับอาเซียน โดยธุรกิจไทยเริ่มมีบทบาทมากขึ้นในฐานะนักลงทุนในอาเซียน โดยเฉพาะ CLMV

3.3 แรงงาน¹³

การเคลื่อนย้ายแรงงานที่เกิดขึ้นในไทย ส่วนใหญ่เป็นการเคลื่อนย้ายแรงงานไร้ทักษะ (หรือแรงงานทักษะต่ำ) จากประเทศเพื่อนบ้านเข้ามาทำงานในไทย ซึ่งไม่เกี่ยวข้องกับ AEC แต่ประการใด ทั้งนี้ ในปี พ.ศ.2553 แรงงานจากอาเซียนที่เข้ามาทำงานในประเทศไทยมีจำนวนสูงถึง 1.18 ล้านคน (ร้อยละ 87 ของแรงงานต่างด้าวที่ได้รับอนุญาตทำงานในประเทศไทยทั้งหมด) โดยในจำนวนนี้แรงงานจากเมียนมามีสัดส่วนสูงที่สุด (ร้อยละ 80 ของแรงงานจากอาเซียนที่ได้รับอนุญาต) รองลงมาคือ กัมพูชา (ร้อยละ 10) และลาว (ร้อยละ 9) (ดูตารางที่ 14) อย่างไรก็ตาม เชื่อกันว่า แรงงานต่างด้าวในความเป็นจริงมีจำนวนสูงกว่าตัวเลขของทางการดังกล่าวหลายเท่า

ตารางที่ 14 แรงงานจากอาเซียนในไทย ณ ปี พ.ศ.2553

ประเทศ	จำนวน (คน)	สัดส่วน (ร้อยละ)
เมียนมาร์	944,296	79.71
กัมพูชา	122,607	10.35
ลาว	106,125	8.96
ฟิลิปปินส์	7,007	0.59
มาเลเซีย	2,230	0.19
สิงคโปร์	1,530	0.13
อินโดนีเซีย	606	0.05
เวียดนาม	312	0.03
รวม	1,184,713	100

หมายเหตุ: ข้อมูลจำนวนแรงงานต่างด้าวหมายถึง แรงงานต่างด้าวที่ได้รับอนุญาตทำงานคงเหลือทั่วราชอาณาจักรทั้งแรงงานที่เข้าเมืองถูกกฎหมายและแรงงานที่เข้าเมืองผิดกฎหมายซึ่งได้รับการผ่อนผันให้ทำงานในประเทศไทยเป็นการชั่วคราว

ที่มา: คำนวณจากข้อมูลของสำนักบริหารแรงงานต่างด้าว

¹³ ด้วยข้อจำกัดของข้อมูลเกี่ยวกับแรงงานต่างด้าวที่ลักลอบเข้ามาทำงานในประเทศไทย ในส่วนนี้ คณะผู้วิจัยจึงนำเสนอเฉพาะข้อมูลแรงงานต่างด้าวที่ได้รับอนุญาตให้ทำงานเท่านั้น

แรงงานต่างด้าวจากอาเซียนส่วนใหญ่ทำงานกรรมกรหรืองานรับใช้ในบ้าน โดยมีจำนวนสูงถึง 1.14 ล้านคน¹⁴ (ร้อยละ 97 ของจำนวนแรงงานต่างด้าวจากอาเซียนคงเหลือในไทยทั้งหมด) โดยเป็นแรงงานจากเมียนมาร์จำนวน 935,735 คน กัมพูชาจำนวน 107,675 คน และลาวจำนวน 98,889 คน

ทั้งนี้ หากจำแนกประเภทของงานกรรมกรและงานรับใช้ในบ้าน¹⁵ พบว่า แรงงานส่วนใหญ่ทำงานในกิจการเกษตรและปศุสัตว์ รองลงมาคือ กิจการก่อสร้าง และกิจการต่อเนื่องและประมงทะเล และงานรับใช้ในบ้าน (ดูตารางที่ 15)

ตารางที่ 15 แรงงานต่างด้าวจากอาเซียนที่ทำงานกรรมกรและงานรับใช้ในบ้าน

ประเภทกิจการ	แรงงานต่างด้าวตามมติ ครม. 3 สัญชาติ			
	รวม	เมียนมาร์	ลาว	กัมพูชา
รวม	932,255	812,984	62,792	56,479
งานกรรมกร	844,329	741,213	50,290	52,826
1. ประมง	28,918	21,781	906	6,231
2. ต่อเนื่องประมงทะเล	101,849	99,031	519	2,299
3. เกษตรและปศุสัตว์	171,857	149,333	11,048	11,476
4. กิจการก่อสร้าง	148,211	129,353	5,812	13,046
5. กิจการต่อเนื่องการเกษตร	59,106	53,633	1,836	3,637
6. ต่อเนื่องปศุสัตว์โรงฆ่าสัตว์ชำแหละ	5,775	5,228	362	185
7. กิจการรีไซเคิล	11,954	9,725	854	1,375
8. เหมืองแร่ / เหมืองหิน	1,224	1,187	25	12
9. จำหน่ายผลิตภัณฑ์โลหะ	14,000	11,745	1,521	734
10. จำหน่ายอาหารและเครื่องดื่ม	49,472	39,863	7,269	2,340
11. ผลิตหรือจำหน่ายผลิตภัณฑ์จากดิน	5,231	4,866	238	127
12. ผลิตหรือจำหน่ายวัสดุก่อสร้าง	15,359	12,991	1,208	1,160
13. แปรรูปหิน	1,220	1,035	37	148
14. ผลิตหรือจำหน่ายเสื้อผ้าสำเร็จรูป	66,870	61,211	4,520	1,139
15. ผลิตหรือจำหน่ายผลิตภัณฑ์พลาสติก	20,139	17,376	1,826	937
16. ผลิตหรือจำหน่ายผลิตภัณฑ์กระดาษ	3,314	2,856	297	161
17. ผลิตหรือจำหน่ายผลิตภัณฑ์อิเล็กทรอนิกส์	4,149	3,626	231	292
18. ขนถ่ายสินค้าทางบก น้ำ / คลังสินค้า	7,577	6,321	216	1,040
20. คำสั่ง ค้าปลีก แผงลอย	38,521	32,900	4,000	1,621
21. ผู้ซ่อมรถ ล้าง อัดฉีด	5,550	4,517	752	281
22. สถานีบริการน้ำมัน แก๊ส เชื้อเพลิง	3,971	3,041	706	224
23. สถานศึกษา มูลนิธิ สมาคม สถานพยาบาล	1,045	923	83	39
24. การให้บริการต่างๆ	79,017	68,671	6,024	4,322
งานรับใช้ในบ้าน	87,926	71,771	12,502	3,653
25. ผู้รับใช้ในบ้าน	87,926	71,771	12,502	3,653

ที่มา: คำนวณจากข้อมูลของสำนักบริหารแรงงานต่างด้าว

¹⁴ เป็นผลรวมของแรงงานต่างด้าวประเภทพิสูจน์สัญชาติที่เข้าเมืองมาถูกกฎหมายและแรงงานต่างด้าวประเภทมติ ครม. 3 สัญชาติ ที่เข้าเมืองมาโดยผิดกฎหมาย

¹⁵ ข้อมูลที่เข้าถึงได้และสามารถจำแนกประเภทงานต่างๆ ที่อยู่ในหมวดงานกรรมกรและงานรับใช้ในบ้านของแรงงานก็คือ แรงงานต่างด้าวประเภทมติ ครม. 3 สัญชาติ ซึ่งคิดเป็น 932,255 คน จากจำนวนแรงงานต่างด้าวจากอาเซียนทั้งหมดที่ทำงานกรรมกรและงานรับใช้ในบ้านจำนวน 1.14 ล้านคน

โดยสรุป ในด้านการเคลื่อนย้ายแรงงาน แรงงานไร้ทักษะจากประเทศเพื่อนบ้านได้เข้ามาทำงานในประเทศไทยมากมายจนกลายเป็นองค์ประกอบที่สำคัญซึ่งขาดไม่ได้ของกำลังแรงงานในประเทศไทยในปัจจุบัน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง งานประเภทกรรมกรและรับใช้ในบ้าน โดยการเข้ามาในประเทศไทยดังกล่าว ไม่ได้เกี่ยวข้องกับความตกลงเคลื่อนย้ายแรงงานใน AEC แต่ประการใด

3.4 สรุป

แม้ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนตามความหมายใน AEC Blueprint จะยังเป็นเรื่องที่ห่างไกลจากความเป็นจริงก็ตาม เศรษฐกิจไทยก็ได้ผนวกเข้ากับเศรษฐกิจอาเซียน โดยเฉพาะ CLMV อย่างลึกซึ้ง ทั้งโดยผ่านการค้าระหว่างประเทศ การลงทุนโดยตรง และการเคลื่อนย้ายแรงงานไร้ฝีมือ ซึ่งก่อให้เกิดประโยชน์ต่อเศรษฐกิจไทยเป็นอย่างมาก และยังมีนำซึ่งโอกาสต่างๆ มาสู่ประเทศไทย ดังที่จะกล่าวต่อไปในหัวข้อที่ 4

4. โอกาส (Opportunities)

การรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจในภูมิภาคอาเซียนนำมาซึ่งโอกาสที่สำคัญต่อประเทศไทยอย่างน้อยใน 3 ด้านคือ หนึ่ง การใช้อาเซียนเป็นฐานการผลิต (production base) เพื่อช่วยแก้ไขปัญหาต่างๆ ที่อุตสาหกรรมไทยประสบอยู่ในปัจจุบัน สอง การเข้าถึงตลาดขนาดใหญ่ซึ่งในอนาคตจะรวมกันเป็นหนึ่งเดียว (single market) ซึ่งทำให้ประเทศไทยและประเทศอาเซียนอื่นสามารถดึงดูดการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศ (FDI) ได้มากขึ้น สาม ไทยยังสามารถใช้ประโยชน์จากอาเซียนในการเป็นเวที (platform) ในการรวมกลุ่มทางภูมิภาคที่ขยายต่อเนื่องไปได้อีกในอนาคต เช่น ASEAN+3 (จีน ญี่ปุ่น และเกาหลีใต้) และความตกลงพันธมิตรทางเศรษฐกิจระดับภูมิภาค (Regional Comprehensive Economic Partnership: RCEP) หรือที่เรียกในชื่อเดิมว่า ASEAN+6 (จีน ญี่ปุ่น เกาหลีใต้ ออสเตรเลีย นิวซีแลนด์ และอินเดีย) เป็นต้น ทั้งนี้ ประเทศไทยจะเป็นประเทศหนึ่งที่ได้ประโยชน์จากการรวมกลุ่มในภูมิภาคอาเซียนมากที่สุด เนื่องจากมีที่ตั้งทางภูมิศาสตร์เป็นศูนย์กลางของการเชื่อมต่อในภูมิภาค (regional hub)

(1) โอกาสจากการใช้อาเซียนเป็นฐานการผลิต

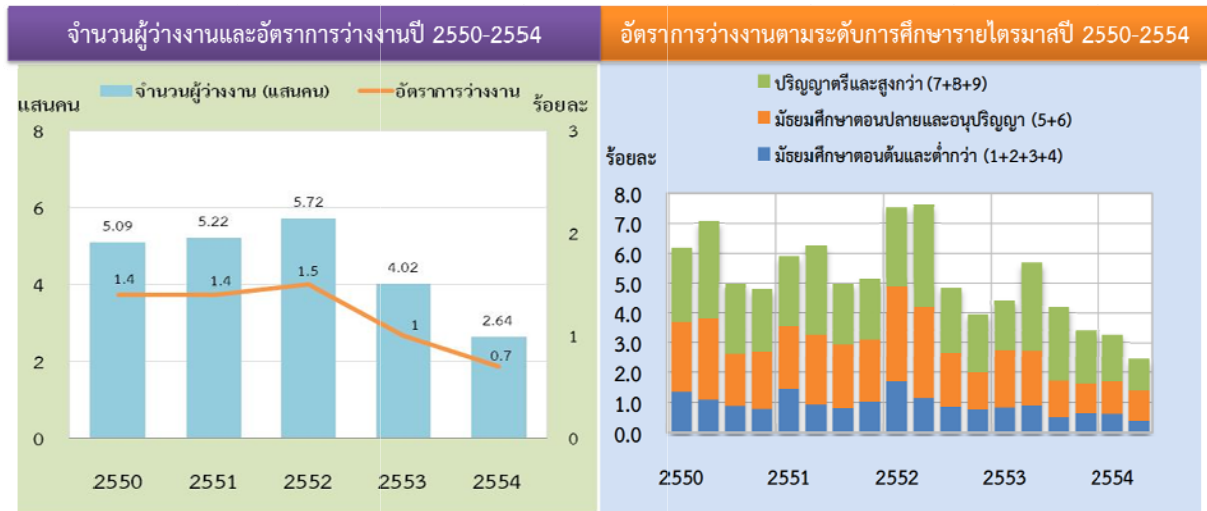
ประเทศไทยสามารถใช้อาเซียนเป็นฐานการผลิตเพื่อแก้ไขปัญหาสำคัญที่เกิดขึ้นในภาคอุตสาหกรรมผลิตของไทย ทั้งการขาดแคลนแรงงาน ซึ่งทำให้ค่าจ้างแรงงานเพิ่มสูงขึ้น การขาดแคลนพลังงานและทรัพยากรธรรมชาติ ตลอดจนการขาดที่ตั้งของอุตสาหกรรมที่ใช้ทุนเข้มข้น เช่น เหล็ก ตันน้ำและปิโตรเคมี

- แรงงาน

ประเทศไทยประสบปัญหาแรงงานดั่งตัวมานาน ซึ่งสะท้อนจากอัตราการว่างงานที่ต่ำมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกลุ่มแรงงานไร้ฝีมือหรือแรงงานทักษะต่ำ โดยภาพที่ 4 แสดงให้เห็นว่า จำนวนคนว่างงานได้ลดลงอย่างต่อเนื่อง ทำให้ในปี พ.ศ. 2554 ประเทศไทยมีจำนวนคนว่างงานเพียง 264,000

คน หรือร้อยละ 0.7 โดยแรงงานที่มีอัตราการว่างงานน้อยที่สุดคือ แรงงานที่มีระดับการศึกษามัธยมศึกษาตอนต้นและต่ำกว่า ซึ่งมีอัตราการว่างงานน้อยกว่าร้อยละ 0.5

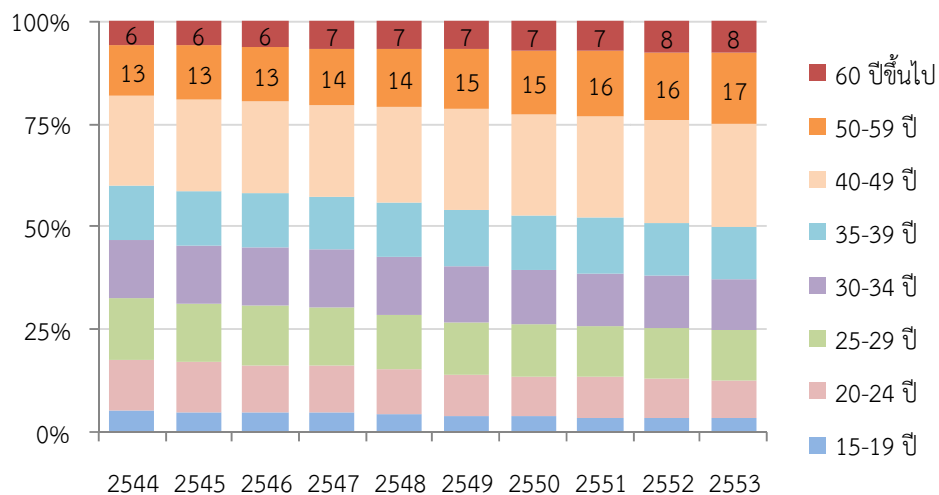
ภาพที่ 4 จำนวนผู้ว่างงานและอัตราการว่างงาน จำแนกตามระดับการศึกษา

ที่มา: (1) สำนักงานสถิติแห่งชาติ (2) สำนักงานสถิติแห่งชาติ อ่างใน เสาวณี และกรวิทย์ ต้นศร (2555)

ในอนาคต ปัญหาการขาดแคลนแรงงานจะยิ่งทวีความรุนแรงมากขึ้น เนื่องจากประเทศไทยได้ก้าวเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ¹⁶ ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2547 ซึ่งสะท้อนให้เห็นจากสัดส่วนแรงงานที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไปต่อกำลังแรงงานทั้งหมดของไทยมีแนวโน้มสูงขึ้นเรื่อยๆ โดยแรงงานที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไปมีสัดส่วนเพิ่มขึ้นจากร้อยละ 6 ในปี พ.ศ. 2544 เป็นร้อยละ 8 ในปี พ.ศ. 2553 (ดูภาพที่ 5)

ภาพที่ 5 สัดส่วนกำลังแรงงานจำแนกตามกลุ่มอายุ

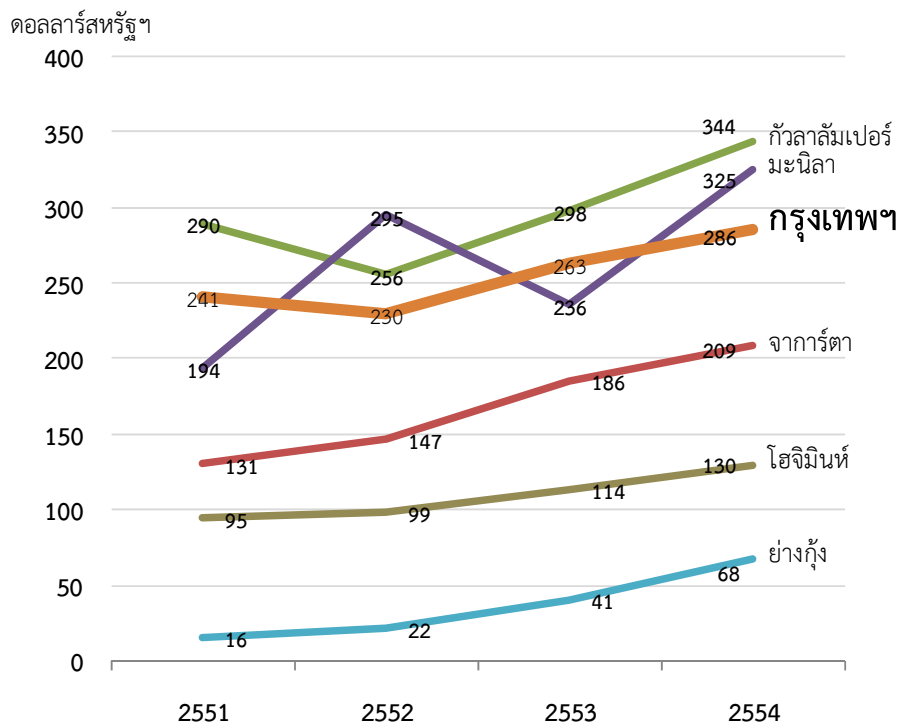

ที่มา: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

¹⁶ องค์การสหประชาชาติได้แบ่งระดับสังคมผู้สูงอายุเป็น 3 ระดับ ได้แก่ (1) การก้าวเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ (aging society) หากประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไปมีสัดส่วนมากกว่าร้อยละ 10 หรือประชากรอายุ 65 ปีขึ้นไปมีสัดส่วนมากกว่าร้อยละ 7 ของประชากรทั้งประเทศ (2) สังคมผู้สูงอายุโดยสมบูรณ์ (aged society) หากประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไปมีสัดส่วนมากกว่าร้อยละ 20 หรือประชากรอายุ 65 ปีขึ้นไปมีสัดส่วนมากกว่าร้อยละ 14 ของประชากรทั้งประเทศ และ (3) สังคมผู้สูงอายุโดยสมบูรณ์ หากประชากรอายุ 65 ปีขึ้นไปมีสัดส่วนมากกว่าร้อยละ 20 ของประชากรทั้งประเทศ

การขาดแคลนแรงงานทำให้ค่าจ้างแรงงานในประเทศไทยมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง แม้ในช่วงก่อนที่รัฐบาลจะมีนโยบายปรับค่าแรงขั้นต่ำครั้งใหญ่ โดยในปี พ.ศ. 2554 ค่าจ้างแรงงานในโรงงานในประเทศไทยสูงกว่าหลายประเทศในอาเซียน โดยเฉพาะ CLMV ดังจะเห็นได้จากภาพที่ 6 กล่าวคือ ค่าจ้างแรงงานในกรุงเทพฯอยู่ที่ระดับ 286 ดอลลาร์สหรัฐต่อเดือน ขณะที่ ค่าจ้างแรงงานในจาการ์ตา โฮจิมินห์ และย่างกุ้งอยู่ที่ระดับ 209, 130 และ 68 ดอลลาร์สหรัฐต่อเดือน ตามลำดับ ทั้งนี้ ปัญหาของค่าจ้างแรงงานที่สูงขึ้นในประเทศไทยได้ส่งผลกระทบต่ออุตสาหกรรมการผลิตที่ใช้แรงงานเข้มข้น เช่น สิ่งทอและเครื่องนุ่งห่ม และรองเท้าและเครื่องหนัง มาหลายปีแล้ว

ภาพที่ 6 เงินเดือนของแรงงานในโรงงานทั่วไปในเมืองสำคัญของอาเซียนปี พ.ศ. 2551-2554

ที่มา: ผลสำรวจจากบริษัทญี่ปุ่นที่ลงทุนในประเทศต่างๆ โดย JETRO. The 19th – 22nd Survey of Investment related Costs in Asia and Oceania (2008-2011).

แนวทางหนึ่งของการปรับตัวของผู้ประกอบการไทยต่อปัญหาแรงงานคือ การย้ายฐานการผลิตไปยังประเทศที่มีค่าแรงต่ำกว่า ซึ่งมีกำลังแรงงานมากพอ (ดูตารางที่ 16) เช่น เมียนมาร์ (แรงงาน 27.6 ล้านคนและอัตราการว่างงานร้อยละ 4) กัมพูชา (แรงงาน 7.7 ล้านคนและอัตราการว่างงานร้อยละ 1.6) และเวียดนาม (แรงงาน 50.1 ล้านคนและอัตราการว่างงานร้อยละ 4.6) ซึ่งได้เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องแล้ว

ตารางที่ 16 กำลังแรงงาน (labor force) ในประเทศที่มีค่าแรงต่ำกว่าไทย ปี พ.ศ. 2552

ประเทศ	กำลังแรงงาน (ล้านคน)	อัตราการว่างงาน (ร้อยละ)
กัมพูชา	7.7	1.6
เมียนมาร์	27.6	4.01
ลาว	3	1.27
อินโดนีเซีย	116.4	7.8
เวียดนาม	50.1	4.6

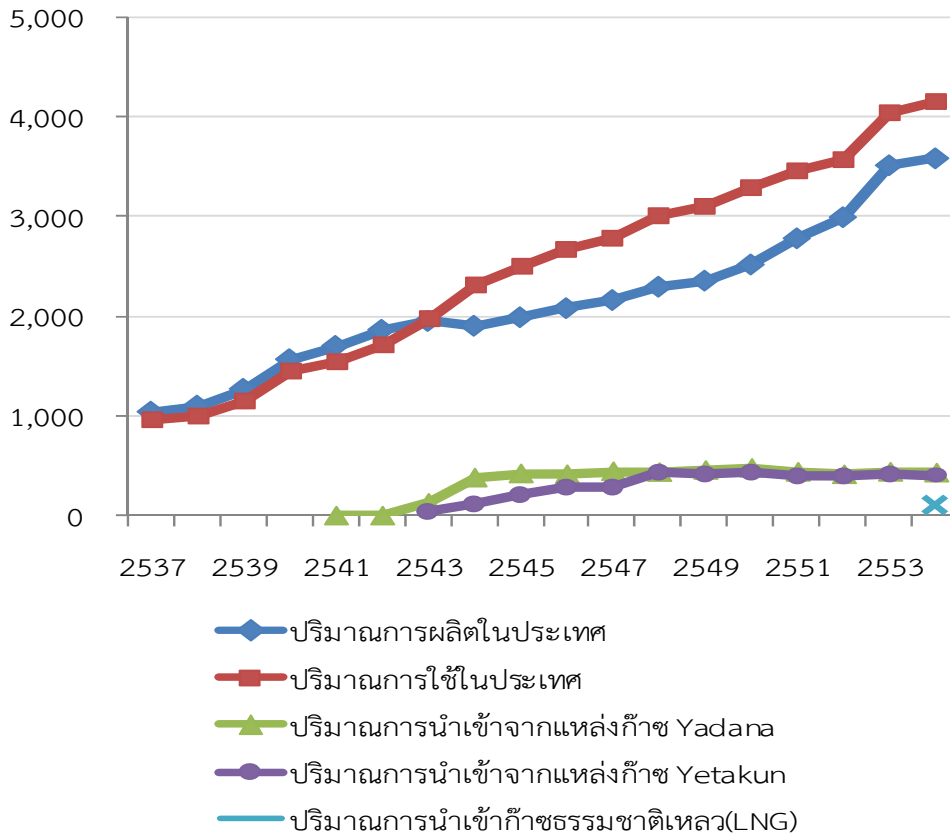
ที่มา: รวบรวมจากข้อมูลของธนาคารโลกและสำนักเลขาธิการอาเซียน

● **พลังงานและทรัพยากรธรรมชาติ**

ประเทศไทยมีการใช้พลังงานสูงขึ้นตามการเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศ อย่างไรก็ตาม การผลิตพลังงานในประเทศมีจำกัดและไม่เพียงพอต่อปริมาณความต้องการใช้ในประเทศ เช่น ปริมาณการใช้ก๊าซธรรมชาติในประเทศสูงกว่าปริมาณการผลิตในประเทศนับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2542 เป็นต้นมา (ดูภาพที่ 7) ในขณะที่ปริมาณการใช้ถ่านหินและลิกไนต์ในประเทศก็เพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่องนับจากปี พ.ศ. 2549 (ดูภาพที่ 8) ทำให้ต้องมีการนำเข้าพลังงานจากต่างประเทศ โดยเฉพาะอาเซียนสูงขึ้นในช่วงหลังดังนี้ (ดูตารางที่ 17 ประกอบ)

- การนำเข้าไฟฟ้าจากลาว: ในปีพ.ศ. 2554 ประเทศไทยมีปริมาณการใช้ไฟฟ้าทั้งสิ้น 148,855 ล้านกิโลวัตต์ชั่วโมง และนำเข้าไฟฟ้าจากลาว 10,825 กิโลวัตต์ชั่วโมง
- การนำเข้าก๊าซธรรมชาติจากเมียนมาร์: ในปีพ.ศ. 2554 ประเทศไทยมีปริมาณการใช้ก๊าซธรรมชาติในประเทศ 4,143 ล้านลูกบาศก์ฟุตต่อวัน และนำเข้าจากเมียนมาร์ 830 ล้านลูกบาศก์ฟุตต่อวัน
- การนำเข้าถ่านหินและลิกไนต์จากอินโดนีเซีย: ในปี 2554 ประเทศไทยมีปริมาณการใช้ถ่านหินและลิกไนต์ 35,299 พันตัน และนำเข้าจากอาเซียนสูงถึง 12,982 พันตัน โดยในจำนวนนี้เป็นนำเข้าจากอินโดนีเซีย 12,275 พันตัน

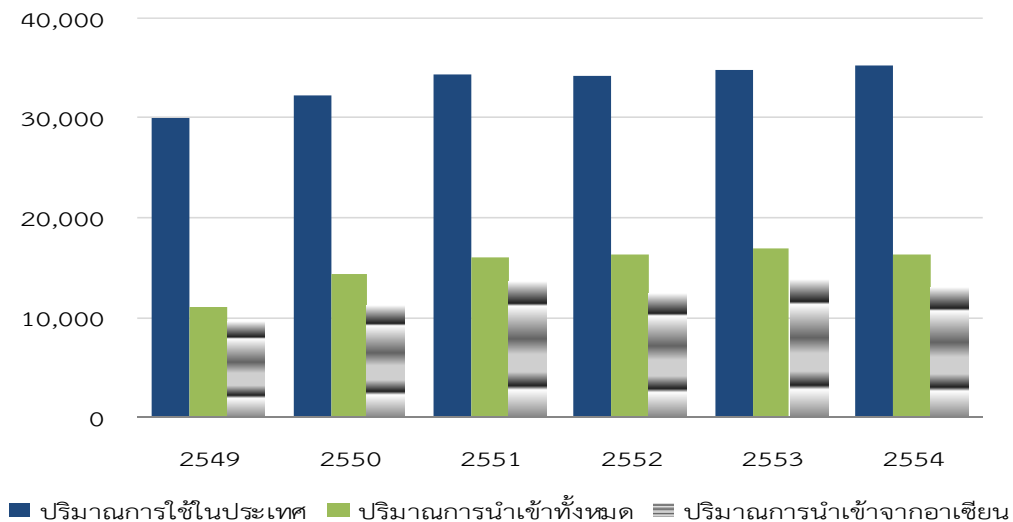
ภาพที่ 7 ปริมาณการใช้ การผลิตในประเทศและการนำเข้าก๊าซธรรมชาติ

หน่วย: ลูกบาศก์ฟุตต่อวัน (MMSCFPD)

ที่มา: สำนักนโยบายและแผนพลังงาน กระทรวงพลังงาน

ภาพที่ 8 ปริมาณการใช้และการนำเข้าถ่านหินและลิกไนต์ของไทย

หน่วย: พันตัน

ที่มา: สำนักนโยบายและแผนพลังงาน กระทรวงพลังงาน; กระทรวงพาณิชย์

ตารางที่ 17 ปริมาณการใช้และนำเข้าพลังงานของประเทศไทย ปี พ.ศ. 2554

รายการ	ไฟฟ้า (ล้านกิโลวัตต์ชั่วโมง)	ก๊าซธรรมชาติ (ลูกบาศก์ฟุตต่อวัน)	ถ่านหินและลิกไนต์ (พันตัน)
ปริมาณการใช้ในประเทศ	148,855	4,143	35,299
ปริมาณการนำเข้าจาก ต่างประเทศทั้งหมด	10,825	830	16,337
ปริมาณการนำเข้าจาก อาเซียนรวม	10,825	830	12,982
ปริมาณการนำเข้าจาก อาเซียนรายประเทศ	ลาว 10,710 มาเลเซีย 115	เมียนมาร์ 830	อินโดนีเซีย 12,275 ลาว 406 เวียดนาม 246 อื่นๆ 55

หมายเหตุ: ข้อมูลการนำเข้าถ่านหินและลิกไนต์รายประเทศคิดจากการนำเข้าสินค้าในพิกัด HS2701-2704

ที่มา: คำนวณจากข้อมูลของสำนักงานนโยบายและแผนพลังงาน กระทรวงพลังงาน และการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย

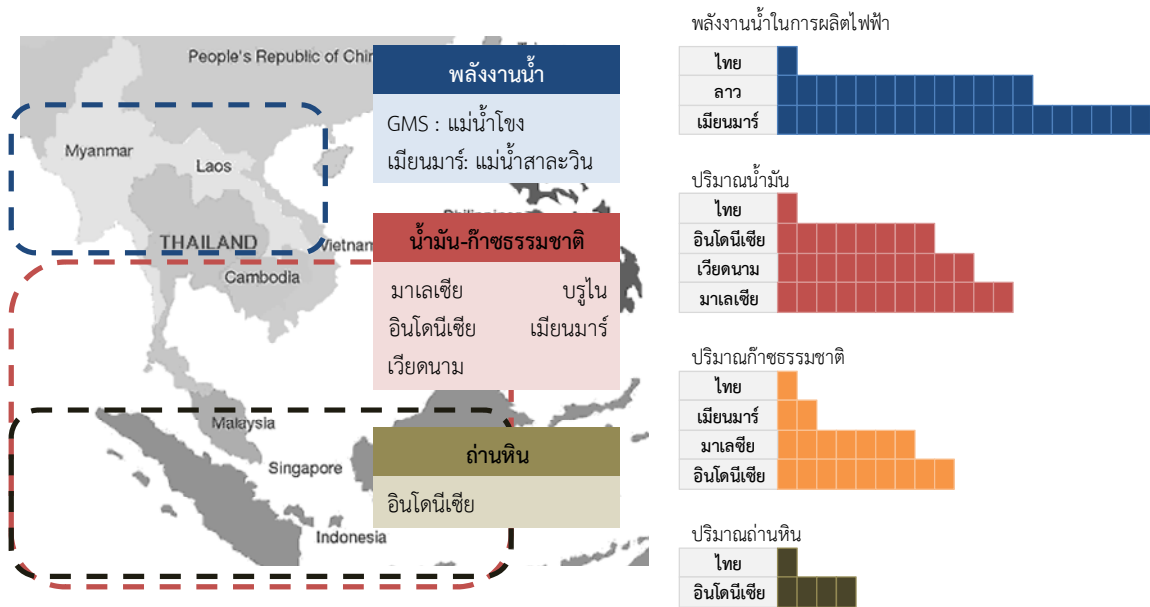
ปัญหาการไม่สามารถผลิตพลังงานให้เพียงพอต่อปริมาณการใช้ในประเทศส่วนหนึ่งเกิดขึ้นจากการขาดแคลนที่ตั้งโรงไฟฟ้า ซึ่งเป็นปัญหาเดียวกันกับการขาดที่ตั้งของโรงงานอุตสาหกรรมที่ใช้เงินทุนเข้มข้น เช่น โรงงานเหล็กต้นน้ำ แนวทางหนึ่งของผู้ประกอบการไทยในการแก้ไขปัญหาดังกล่าวก็คือการย้ายที่ตั้งโรงงานอุตสาหกรรมไปยังประเทศในอาเซียนที่มีพื้นที่ให้ตั้งโรงงาน ตลอดจนมีพลังงานและทรัพยากรอื่นๆ อย่างเพียงพอ

ประเทศในอาเซียนหลายแห่งมีศักยภาพด้านพลังงานค่อนข้างมาก เช่น (ดูภาพที่ 9 ประกอบ)

- อาเซียนตอนบน มีแหล่งพลังงานน้ำที่สำคัญ ได้แก่ แม่น้ำโขงของประเทศในอนุภูมิภาคลุ่มแม่น้ำโขง และแม่น้ำสาละวินของเมียนมาร์
- อาเซียนตอนกลางและตอนล่าง มีแหล่งน้ำมันและก๊าซธรรมชาติที่สำคัญ ได้แก่ มาเลเซีย อินโดนีเซีย บรูไน เวียดนาม และเมียนมาร์
- อาเซียนตอนล่าง มีแหล่งถ่านหินและลิกไนต์ที่สำคัญ ได้แก่ อินโดนีเซีย

ภาพที่ 9 ศักยภาพด้านทรัพยากรพลังงานของอาเซียน

ที่มา: รวบรวมจาก ASEAN Power Grid < <http://www2.egat.co.th/apg/> >

(2) โอกาสจากการที่อาเซียนจะรวมกันเป็นตลาดเดียว (single market) ในอนาคต

การรวมกลุ่มในอาเซียนเป็นตลาดเดียวในอนาคตจะทำให้เกิดตลาดที่มีขนาดใหญ่ขึ้นกว่าตลาดในประเทศ ซึ่งมีผลในการช่วยดึงดูดการลงทุนจากต่างประเทศเข้ามาในประเทศไทยและอาเซียนมากขึ้น ขนาดตลาดในอาเซียนยังจะใหญ่ขึ้นไปอีกในอนาคต เนื่องจากการมีประชากรและคนชั้นกลางเพิ่มขึ้นควบคู่ไปกับการมีขนาดเศรษฐกิจที่ใหญ่ขึ้น (ดูภาพที่ 10)

- จำนวนประชากรและคนชั้นกลางที่เพิ่มขึ้น

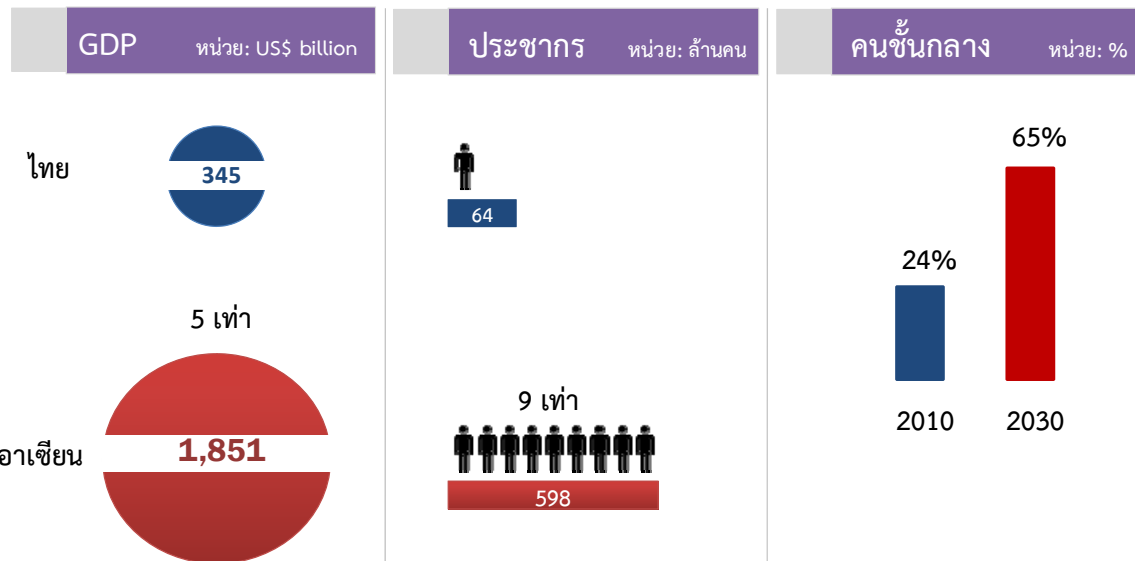
ในปี 2554 จำนวนประชากรในอาเซียนทั้งหมดมี 598 ล้านคนซึ่งมากกว่าจำนวนประชากรในประเทศไทย (64 ล้านคน) ถึง 9 เท่า โดยในปี 2553 มีจำนวนคนชั้นกลางในอาเซียนมากถึง 144 ล้านคน¹⁷ ธนาคารเพื่อการพัฒนาแห่งเอเชีย (ADB) คาดการณ์ว่าจำนวนคนชั้นกลางในอาเซียนจะเติบโตเพิ่มขึ้นจากร้อยละ 24 ของจำนวนประชากรทั้งหมดในปี 2553 เป็นร้อยละ 65 ในอีก 20 ปีข้างหน้า

- ผลผลิตมวลรวมในประเทศ

อาเซียนมีขนาดทางเศรษฐกิจใหญ่กว่าประเทศไทยถึง 5 เท่าหากวัดจากมูลค่าของผลผลิตมวลรวมในประเทศ (GDP) โดยในปีพ.ศ. 2554 อาเซียนมีผลผลิตมวลรวมในประเทศทั้งสิ้น 1,851 พันล้านดอลลาร์สหรัฐ ขณะที่ประเทศไทยมีผลผลิตมวลรวมในประเทศ 346 พันล้านดอลลาร์สหรัฐ

¹⁷ หากเปรียบเทียบกับจีนและอินเดียนั้น จีนมีจำนวนประชากร 1,341 ล้านคนและในจำนวนนี้ เป็นคนชั้นกลาง 215 ล้านคน ขณะที่ อินเดียมีประชากร 1,191 ล้านคนและมีคนชั้นกลาง 60 ล้านคน

ภาพที่ 10 จำนวนประชากรและคนชั้นกลาง และผลผลิตมวลรวมในประเทศของไทยและอาเซียน

ที่มา: รวบรวมจากข้อมูลของธนาคารโลกและธนาคารเพื่อการพัฒนาเอเชีย

(3) โอกาสจากการใช้อาเซียนเป็นเวที (platform) ในการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจในภูมิภาคที่ขยายต่อเนื่องไปอีก

อาเซียนยังเป็นประโยชน์ต่อประเทศไทยในด้านการเป็นเวที (platform) ในการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจที่ใหญ่ขึ้นในอนาคต เช่น อาเซียน+3 ซึ่งเป็นการรวมกลุ่มในภูมิภาคเอเชียตะวันออก และ RCEP ซึ่งเป็นการรวมกลุ่มในภูมิภาคเอเชียแปซิฟิก หากการรวมกลุ่มดังกล่าวประสบความสำเร็จ ขนาดของตลาดก็จะยิ่งขยายใหญ่ขึ้นหลายเท่า เช่น RCEP จะกลายเป็นเขตเศรษฐกิจที่มีขนาดใหญ่ที่สุดแห่งหนึ่งในโลก

- จำนวนประชากรและคนชั้นกลางที่เพิ่มขึ้น

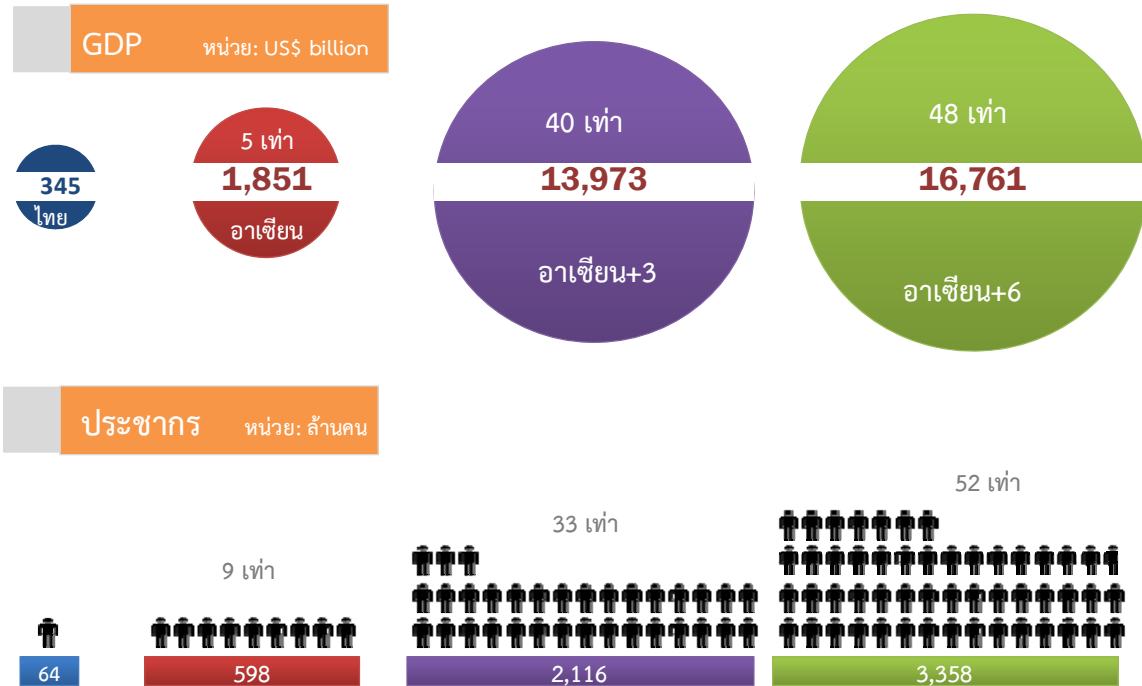
ในปี 2554 จำนวนประชากรใน อาเซียน+3 และ อาเซียน+6 (RCEP) จะมากกว่าจำนวนประชากรในอาเซียนถึง 33 เท่า และ 53 เท่าตามลำดับ (ดูภาพที่ 11) นอกจากนี้จำนวนคนชั้นกลางเฉพาะในจีนมีสูงถึง 215 ล้านคน และในอินเดีย 60 ล้านคน และมีแนวโน้มเติบโตเพิ่มสูงขึ้นมาก โดยธนาคารเพื่อการพัฒนาแห่งเอเชีย (ADB) คาดการณ์ว่าจำนวนคนชั้นกลางในจีนจะเติบโตเพิ่มขึ้นจากร้อยละ 16 ของจำนวนประชากรทั้งหมดในปี พ.ศ. 2553 เป็นร้อยละ 83 ในอีก 20 ปีข้างหน้า ส่วนจำนวนคนชั้นกลางในอินเดียจะเพิ่มขึ้นจากร้อยละ 5 ของจำนวนประชากรทั้งหมดในปี 2553 เป็นร้อยละ 68 ในอีก 20 ปีข้างหน้า¹⁸

¹⁸ องค์การเพื่อความร่วมมือทางเศรษฐกิจและการพัฒนา (Organisation for Economic Co-operation and Development-OECD) ได้คาดการณ์ว่า ในปี 2030 ภูมิภาคที่มีสัดส่วนของจำนวนชนชั้นกลางต่อจำนวนประชากรทั้งหมดมากที่สุดคือ เอเชียแปซิฟิก (ร้อยละ 66) รองลงมาคือ ยุโรป (ร้อยละ 14) และอเมริกาเหนือ (ร้อยละ 7) ดู Kharas (2010)

- ผลผลิตมวลรวมในประเทศ

อาเซียน+3 และอาเซียน+6 (RCEP) มีขนาดทางเศรษฐกิจใหญ่มากกว่าอาเซียนถึง 40 และ 48 เท่าตามลำดับ โดยในปี พ.ศ. 2554 ภูมิภาคทั้งสองมีผลผลิตมวลรวมในประเทศทั้งสิ้น 13,973 และ 16,761 พันล้านดอลลาร์สหรัฐ ตามลำดับ

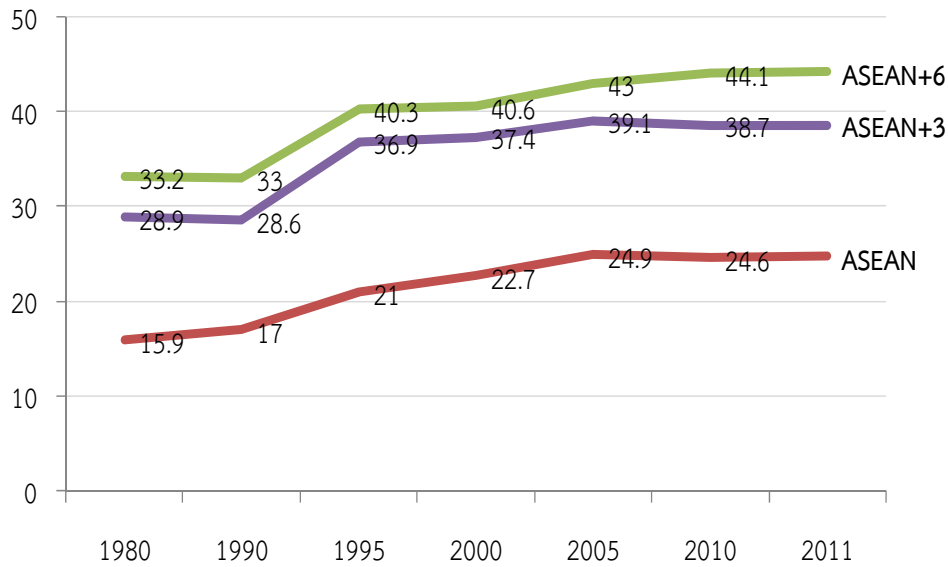
ภาพที่ 11 จำนวนประชากรและคนชั้นกลาง และผลผลิตมวลรวมในประเทศของอาเซียน และอาเซียน+3 และอาเซียน+6 (RCEP)

ที่มา: รวบรวมจากข้อมูลของธนาคารโลก; ธนาคารเพื่อการพัฒนาเอเชีย; สำนักงานเลขาธิการอาเซียน

ทั้งนี้ การรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจดังกล่าว จะยิ่งทำให้การค้าภายในภูมิภาค (intra-regional trade) ขยายตัวเพิ่มมากขึ้นไปอีก ภาพที่ 12 แสดงให้เห็นว่า สัดส่วนของการค้าภายในภูมิภาคเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยในปี 2554 สัดส่วนการค้าภายในอาเซียนคิดเป็นร้อยละประมาณ 25 ของมูลค่าการค้าทั้งหมด และสัดส่วนการค้าภายในอาเซียน+3 และอาเซียน+6 (RCEP) คิดเป็นร้อยละ 39 และ 44 ของมูลค่าการค้าทั้งหมด

ภาพที่ 12 สัดส่วนของการค้าภายในภูมิภาค (intra-regional trade)

ที่มา: JETRO (2012)

- โอกาสเฉพาะสำหรับประเทศไทยจากการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจในอาเซียน

คณะผู้วิจัยเชื่อว่า ประเทศไทยจะได้ประโยชน์จากการรวมกลุ่มในภูมิภาคมากที่สุดประเทศหนึ่ง เนื่องจากการมีที่ตั้งทางภูมิศาสตร์เป็นศูนย์กลาง (hub) ของการเชื่อมต่อในภูมิภาค กล่าวคือ ประเทศไทยมี 33 จังหวัดซึ่งติดกับประเทศเพื่อนบ้าน ทำให้การขนส่งทางบกเกิดขึ้นได้โดยง่าย ดังจะเห็นว่าระเบียงเศรษฐกิจ (economic corridors) ในภูมิภาคที่สำคัญล้วนต้องผ่านประเทศไทย ไม่ว่าจะเป็น East-West Corridor (เชื่อมเมียนมาร์-ไทย-ลาว-เวียดนาม) North-South Corridor (เชื่อมจีนตอนใต้-พม่า-ไทย-ลาว-เวียดนาม) และ Southern Corridor (เชื่อมท่าเรือน้ำลึกทวายของเมียนมาร์-แหลมฉบังของไทย และกัมพูชา) ดังแสดงในภาพที่ 13

ภาพที่ 13 ระเบียงเศรษฐกิจซึ่งเชื่อมต่อประเทศไทยกับประเทศเพื่อนบ้าน

ที่มา: เว็บไซต์ศูนย์ศึกษาอนุภูมิภาคลุ่มน้ำโขง มหาวิทยาลัยนครพนม <<http://www.npu.ac.th>>

การที่ประเทศไทยมีที่ตั้งภูมิศาสตร์ที่ได้เปรียบดังกล่าว ส่งผลให้ประเทศไทยมีโอกาสที่สำคัญได้แก่

1. ความสะดวกต่อการย้ายหรือขยายฐานการผลิตสินค้า ซึ่งมีมูลค่าเพิ่มไม่สูงไปยังประเทศเพื่อนบ้าน ควบคู่ไปกับการยกระดับการผลิตในประเทศให้มีมูลค่าเพิ่มสูงขึ้น แล้วทำการเชื่อมโยงเครือข่ายการผลิต (production network) เหล่านี้เข้าด้วยกันด้วยโครงข่ายคมนาคม
2. การที่มีเส้นทางขนส่งสายสำคัญผ่านประเทศไทย ทำให้ประเทศไทยสามารถสร้างบริการต่างๆ ขึ้นมารองรับได้ เช่น บริการขนส่งและโลจิสติกส์ บริการโรงแรมและการท่องเที่ยว บริการศูนย์แสดงสินค้าหรือสถานที่จัดประชุม โรงพยาบาล และสถานบันเทิง เป็นต้น
3. ความเป็นศูนย์กลางทางเศรษฐกิจในอนุภูมิภาคลุ่มแม่น้ำโขง (Greater Mekong Subregion-GMS) เปิดโอกาสให้ประเทศไทยสามารถใช้เงินบาทเป็นเงินสกุลหลักในการค้าขายในภูมิภาค ควบคู่ไปกับเงินสกุลหลักคือ ดอลลาร์สหรัฐ หากรัฐบาลไทยเห็นว่า การดำเนินการดังกล่าวจะก่อให้เกิดประโยชน์แก่เศรษฐกิจไทย โดยไม่ก่อให้เกิดความเสี่ยงจากการเก็งกำไรค่าเงิน หรือสร้างปัญหาต่อการกำหนดนโยบายการเงิน

โดยสรุป การรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจในภูมิภาคอาเซียนนำมาซึ่งโอกาสที่สำคัญต่อประเทศไทย ทั้งการใช้อาเซียนเป็นฐานการผลิต การเข้าถึงตลาดขนาดใหญ่ และการใช้อาเซียนเป็นเวทีในการรวมกลุ่มทางภูมิภาคในอนาคต ตลอดจนการเก็บเกี่ยวประโยชน์จากการเป็นศูนย์กลางของการเชื่อมต่อในภูมิภาค

5. ความท้าทายของประเทศไทย

ความท้าทายที่สำคัญคือ จะทำอย่างไรให้ประเทศไทยได้ประโยชน์สูงสุดจากโอกาสที่มาจากการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจในภูมิภาคที่เกิดขึ้น? ประเด็นที่ควรตระหนักก็คือ การได้ประโยชน์จากการรวมกลุ่มในภูมิภาคมิใช่สิ่งที่จะเกิดขึ้นโดยอัตโนมัติ แต่ต้องอาศัยการกำหนดนโยบายและมาตรการของภาครัฐ และการดำเนินการของธุรกิจที่เหมาะสม ในความเห็นของคณะผู้วิจัย ภาครัฐ ธุรกิจเอกชน ตลอดจนภาคส่วนต่างๆ ในประเทศไทยควรมีท่าทีและแนวทางดำเนินการใน 3 ด้าน ดังต่อไปนี้¹⁹

5.1 การปฏิรูปเชิงโครงสร้างและกฎระเบียบ (structural and regulatory reform)

รัฐควรดำเนินการปฏิรูปเชิงโครงสร้างและกฎระเบียบในประเทศในด้านต่างๆ ดังต่อไปนี้

ประการที่หนึ่ง ควรเร่งการเปิดเสรีการค้าสินค้า (trade in goods) อย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะการลดต้นทุนจากการใช้สิทธิประโยชน์ด้านภาษีศุลกากร จากการปรับให้กฎว่าด้วยแหล่งกำเนิดสินค้า (rules of origin) มีความยืดหยุ่นมากขึ้น โดยควรเจรจากับประเทศสมาชิกอาเซียน เพื่อปรับให้มีทางเลือกเพิ่มขึ้นในการใช้กฎว่าด้วยแหล่งกำเนิดสินค้าที่อ้างอิงมูลค่าเพิ่ม (value added) หรือกฎการแปลงสภาพอย่างมีนัยสำคัญ (substantial transformation) ให้สอดคล้องกับโครงสร้างการผลิตที่แท้จริงของอุตสาหกรรมไทย และลดความเข้มงวดในการคิดการสะสมมูลค่าเพิ่มในภูมิภาค (regional accumulation)

ประการที่สอง ควรเร่งรัดการเปิดเสรีการค้าบริการ (service liberalization) โดยเฉพาะบริการที่รองรับภาคธุรกิจ ซึ่งยังมีการแข่งขันอย่างจำกัดอยู่ในปัจจุบัน (ดูรายละเอียดใน เดือนเด่น, 2555) เพราะหากมีการเปิดเสรีเฉพาะการค้าสินค้าโดยไม่มีการเปิดเสรีภาคบริการ จะมีผลทำให้ค่าตอบแทนของทุนและแรงงานในสาขาบริการสูงกว่าของสาขาอุตสาหกรรมการผลิต โดยค่าตอบแทนที่สูงกว่าดังกล่าวไม่ได้เกิดจากประสิทธิภาพที่สูงกว่า แต่เกิดจากการได้รับการคุ้มครองจากรัฐที่มากกว่า ทำให้ภาคบริการแย่งชิงทรัพยากร โดยเฉพาะแรงงานทักษะสูงไปจากภาคอุตสาหกรรมการผลิต ควบคู่ไปกับการที่ต้นทุนในระดับสูงของภาคบริการถูกผลักดันมาเป็นต้นทุนของอุตสาหกรรมการผลิต ซึ่งมีผลในการลดความสามารถในการแข่งขันของอุตสาหกรรมผลิตไทยในตลาดโลก

ทั้งนี้ ประเทศไทยควรดำเนินการเปิดเสรีการค้าบริการอย่างเป็นเอกเทศด้วยตนเอง โดยไม่ต้องรอการเจรจากับประเทศสมาชิกอาเซียนอื่น เนื่องจากการดำเนินการดังกล่าวเป็นประโยชน์ต่อประเทศไทย

¹⁹ ในส่วนของภาครัฐ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2555) ได้นำเสนอผลการประชุมเชิงปฏิบัติการเรื่องการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน ซึ่งเสนอความท้าทายในมุมมองของภาครัฐ เพื่อเสนอให้คณะรัฐมนตรีพิจารณา

ประการที่สาม ควรกำหนดมาตรการอำนวยความสะดวกทางการค้า (trade facilitation) ซึ่งจะมีผลในการลดต้นทุนในการประกอบการของธุรกิจ โดยเร่งดำเนินการดังต่อไปนี้

- ปรับปรุงพิธีการทางศุลกากร การตรวจสอบและกักกันโรค (CIQ) ให้เป็นระบบการตรวจ ณ จุดเดียว (single-window inspection) ในแต่ละประเทศ และพัฒนาต่อเนื่องไปจนเป็นการตรวจเพียงครั้งเดียวในประเทศผู้นำเข้าสินค้า (single-stop inspection) (ดูรายละเอียดใน เศรษฐาและสุขเมธ, 2555)
- เชื่อมโยงระบบการชำระเงินอิเล็กทรอนิกส์ (payment and settlement system) ระหว่างประเทศไทยเข้ากับประเทศเพื่อนบ้าน เพื่อให้ระบบการชำระเงินระหว่างประเทศมีความสะดวก รวดเร็ว และมีต้นทุนทางธุรกรรมต่ำ

ประการที่สี่ ควรกำหนดมาตรการอำนวยความสะดวกทางการลงทุน (investment facilitation) เพื่อส่งเสริมให้ผู้ประกอบการไทยไปลงทุนในอาเซียนเพิ่มขึ้น โดยดำเนินการดังต่อไปนี้

- ปรับปรุงให้กระบวนการคืนภาษีเงินได้ของไทยมีความซับซ้อนและยุ่งยากน้อยลง เพื่อให้ธุรกิจไทยได้รับประโยชน์อย่างเต็มที่จากการมีอนุสัญญาภาษีซ้อน (Double Tax Agreement: DTA) กับประเทศต่างๆ (ดูรายละเอียดเพิ่มเติมใน นันทพรและชิตชนก, 2555) และควรเร่งการทำอนุสัญญาภาษีซ้อนกับกัมพูชา
- สนับสนุนเงินทุนแก่ธนาคารของรัฐ โดยเฉพาะธนาคารเพื่อการส่งออกและนำเข้าแห่งประเทศไทย (EXIM Bank) ให้มีเงินทุนเพียงพอสำหรับการสนับสนุนธุรกิจไทยที่ต้องการไปลงทุนในต่างประเทศ หรือจัดให้มีกลไกในการค้าประกันความเสี่ยงในการไปลงทุนในต่างประเทศ
- ควรตั้งหน่วยงานบริการแบบเบ็ดเสร็จ ณ จุดเดียว (one-stop service) ที่ให้ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการไปลงทุนในต่างประเทศ ทั้งข้อมูลด้านกฎระเบียบการลงทุน แรงงาน ภาษี และข้อมูลด้านตลาดของประเทศสมาชิกอาเซียน ตลอดจนให้คำปรึกษาและอำนวยความสะดวกให้แก่ธุรกิจไทยที่ต้องการไปลงทุนในต่างประเทศ ในลักษณะเดียวกับ Japan External Trade Organization (JETRO) ของญี่ปุ่น

ประการที่ห้า ควรอำนวยความสะดวกในการเคลื่อนย้ายแรงงาน (labor mobility) จากประเทศอาเซียนให้คล่องตัวกว่าที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน โดยเฉพาะการเคลื่อนย้ายแรงงานไร้ฝีมือหรือทักษะต่ำจากประเทศเพื่อนบ้าน ซึ่งมีความสำคัญทางเศรษฐกิจต่อประเทศไทยมากกว่านักวิชาชีพ²⁰ เนื่องจากมีจำนวนมากกว่า แม้ว่าผลกระทบจากการเปิดให้แรงงานทุกประเภทสามารถเคลื่อนย้ายได้อย่างเสรี ยังเป็นประเด็นที่ต้องได้รับการศึกษาในรายละเอียดก็ตาม ประเทศไทยก็จะได้ประโยชน์มาก หากมีการอำนวยความสะดวกในการเคลื่อนย้ายแรงงานตามกรอบการเปิดเสรีที่เป็นอยู่ในปัจจุบันดังต่อไปนี้

²⁰ การศึกษาในต่างประเทศชี้ว่า การเปิดเสรีให้เกิดการเคลื่อนย้ายแรงงานแม้โดยบางส่วน จะก่อให้เกิดประโยชน์ในการขยายตัวทางเศรษฐกิจมหาศาลต่อทั้งประเทศต้นทาง (home country) และประเทศปลายทาง (host country) มากกว่าการเปิดเสรีการค้าสินค้า โดยไม่ได้ก่อให้เกิดผลกระทบในด้านลบต่อค่าจ้างแรงงานของประเทศเจ้าบ้านมากนัก ดูตัวอย่างผลการศึกษาดังกล่าว เช่น Pritchett (2006), Klein and Ventura (2007), Kerr and Kerr (2011), Mukand (2012) และ Blau and Kahn (2012) เป็นต้น

- กำหนดให้ระยะเวลาของวีซ่า และใบอนุญาตทำงาน (work permit) ของแรงงานต่างด้าวมีระยะเวลาเริ่มต้นและสิ้นสุดที่สอดคล้องกัน และสามารถดำเนินการขอได้แบบเบ็ดเสร็จ ณ จุดเดียว (single stop) ซึ่งจะช่วยลดความสูญเสียเวลาและลดต้นทุนที่เกิดขึ้นกับทั้งนายจ้างและแรงงาน
- พิจารณายาวเวลาในการรายงานตัวของผู้มีใบอนุญาตทำงานชั่วคราว จากทุก 90 วันในปัจจุบัน ให้เป็นการรายงานตัวปีละ 1-2 ครั้ง ให้สอดคล้องกับอายุของใบอนุญาต

ในระยะยาว ควรพิจารณากำหนดแนวทางในการทำให้แรงงานเข้าเมืองผิดกฎหมาย เป็นแรงงานที่ถูกกฎหมายเพื่อคุ้มครองสิทธิของแรงงานเหล่านั้น และทำให้รัฐบาลสามารถกำกับดูแลแรงงานต่างชาติได้อย่างสอดคล้องกับความเป็นจริงมากขึ้น เนื่องจากทำให้รู้จำนวนแรงงานต่างด้าวที่แท้จริง

2. การกระจายประโยชน์จากการรวมกลุ่มในภูมิภาคอย่างเป็นธรรม

การพัฒนาของประเทศไทยมีระดับสูงกว่าประเทศในอาเซียนส่วนใหญ่ ยกเว้น สิงคโปร์ และมาเลเซีย ประกอบกับการมีที่ตั้งทางภูมิศาสตร์ของประเทศที่เป็นจุดเชื่อมต่อกับประเทศต่างๆ ทำให้ประเทศไทยเป็นประเทศที่น่าจะได้รับประโยชน์สูงสุดจากการรวมกลุ่มในภูมิภาค อย่างไรก็ตาม ประโยชน์ที่ประเทศไทยได้รับจะมีความยั่งยืนในระยะยาว ก็ต่อเมื่อมีการกระจายผลประโยชน์อย่างเป็นธรรมให้แก่ประเทศอื่นในภูมิภาคด้วย ผลการศึกษาของ สมชัย (2555) ชี้ว่า ความเหลื่อมล้ำด้านสังคมระหว่างประเทศสมาชิกอาจเพิ่มขึ้นจากการรวมกลุ่มในภูมิภาค สวนทางกับการพัฒนาด้านเศรษฐกิจ ซึ่งช่วยลดความยากจนในประเทศต่างๆ เพื่อส่งเสริมให้เกิดการกระจายผลประโยชน์อย่างเป็นธรรมระหว่างประเทศสมาชิก คณะผู้วิจัยเสนอให้มีการดำเนินการดังต่อไปนี้

ประการที่หนึ่ง รัฐบาลไทยควรกลับมาให้ความสำคัญต่อการให้ความช่วยเหลือเพื่อการพัฒนาอย่างเป็นทางการ (official development assistance หรือ ODA) แก่ประเทศเพื่อนบ้าน ผ่านสำนักงานความร่วมมือพัฒนาเศรษฐกิจกับประเทศเพื่อนบ้าน (องค์การมหาชน) ทั้งในการให้ความช่วยเหลือทางเทคนิค (technical assistance) และความช่วยเหลือทางการเงินในการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน โดยเฉพาะการขนส่ง และการอำนวยความสะดวกทางการค้า ตลอดจนการให้ความช่วยเหลือด้านสังคม เช่น การศึกษา และการสาธารณสุขแก่ประเทศอาเซียนที่มีระดับการพัฒนาดำกว่าไทย

ประการที่สอง รัฐบาลไทยควรให้การคุ้มครองแรงงานต่างชาติในประเทศไทย เช่น ให้การคุ้มครองเมื่อประสบอันตรายหรือเจ็บป่วย โดยปรับปรุงกฎหมายแรงงานที่เกี่ยวข้อง จัดการศึกษาขั้นพื้นฐานให้แก่ลูกหลานของแรงงานต่างชาติ ตลอดจนกระตุ้นให้ผู้ประกอบการไทยให้การคุ้มครองแรงงานอย่างเพียงพอ เมื่อไปลงทุนในต่างประเทศ

ประการที่สาม รัฐบาลไทยในฐานะผู้ให้ความช่วยเหลือแก่ประเทศเพื่อนบ้าน ควรส่งเสริมให้โครงการต่างๆ ที่รัฐบาลไทยให้การสนับสนุน มีผลในการส่งเสริมการพัฒนาอย่างยั่งยืนในประเทศเพื่อนบ้าน โดยเฉพาะการไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม และวิถีชีวิตชุมชน

ประการที่สี่ รัฐบาลไทยควรสร้างความร่วมมือกับรัฐบาลของประเทศสมาชิกอาเซียนในการเฝ้าระวังผลกระทบในด้านลบ ที่อาจเกิดจากการรวมกลุ่มในภูมิภาค เช่น ความเสี่ยงที่เกิดจากโรคติดต่อต่างๆ การค้ามนุษย์ ยาเสพติดและอาชญากรรมอื่นๆ ตลอดจน การป้องกันมลพิษที่เกิดจากของเสียที่ถูกขนย้ายข้ามพรมแดน

3. ส่งเสริมให้ผู้ประกอบการและประชาชนไทยมีความเป็นสากลมากขึ้น

การรวมกลุ่มในภูมิภาคอย่างแท้จริงจะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อผู้ประกอบการและประชาชนไทยมีสำนึกที่มีความเป็นสากล (international mindset) โดยเข้าใจวัฒนธรรมของประเทศเพื่อนบ้านอย่างถูกต้อง และอยู่บนพื้นฐานของการเคารพซึ่งกันและกัน เพื่อส่งเสริมให้ผู้ประกอบการและประชาชนไทยมีความเป็นสากลมากขึ้น ควรมีการดำเนินการดังนี้

ประการที่หนึ่ง ควรส่งเสริมให้มีการศึกษาประวัติศาสตร์ของประเทศเพื่อนบ้านในหลายๆ แง่มุม เพื่อให้คนไทยหลุดพ้นจากอคติที่เห็นว่า ประเทศเพื่อนบ้านเป็นศัตรู หรือเห็นว่า คนไทยอยู่ในฐานะที่เหนือกว่าประชาชนของประเทศเพื่อนบ้าน

ประการที่สอง ควรส่งเสริมให้คนไทยสื่อสารด้วยภาษาอังกฤษ ซึ่งเป็นภาษาใช้งาน (working language) ของอาเซียน ทั้งนี้ ในปัจจุบัน คนไทยน่าจะมีปัญหาในการสื่อสารด้วยภาษาอังกฤษมากที่สุด เนื่องจากมีคะแนนสอบ TOEFL ต่ำที่สุดในประเทศอาเซียน โดยมีคะแนนสอบเฉลี่ยเมื่อปี 2011 เพียง 489 คะแนนเท่านั้น (ดูตารางที่ 18)

ตารางที่ 18 คะแนนเฉลี่ยในการสอบ TOEFL ของคนไทยเปรียบเทียบกับคนอาเซียนอื่น

ประเทศ	2007	2008	2009	2010	2011
บรูไน			549		
กัมพูชา	503	513	538	503	517
อินโดนีเซีย	535	537	562	529	547
ลาว	513	497	497	517	520
มาเลเซีย	579	565	560	570	573
เมียนมาร์	533	532	532	536	537
ฟิลิปปินส์	580	562	552	538	570
สิงคโปร์	617	605	609	597	597
ไทย	500	500	493	486	489
เวียดนาม	531	539	520	530	529

หมายเหตุ: คะแนนที่แสดงเป็นคะแนนสอบ paper-based TOEFL รวมเฉลี่ยของแต่ละประเทศ

ในกรณีที่ไม่มีข้อมูล จะคำนวณหาค่าโดยพิจารณาจากการสอบ internet-based แล้วแปลงคะแนนเป็น paper-based แต่หากไม่มีข้อมูลดังกล่าวอีก จะคำนวณจากค่าเฉลี่ยของคะแนนสอบในปีใกล้เคียงกัน

ที่มา: www.ets.org

นอกจากนี้ ควรส่งเสริมให้คนไทยเรียนภาษาของประเทศเพื่อนบ้านมากยิ่งขึ้น เนื่องจากแม้ว่า ในบางกรณีจะสามารถใช้ภาษาอังกฤษเป็นภาษาหลักในการสื่อสารได้ก็ตาม นักธุรกิจและคนงาน อาเซียนบางส่วนก็อาจไม่สามารถสื่อสารด้วยภาษาอังกฤษ อีกทั้งการทำความเข้าใจวัฒนธรรมของ ประเทศเพื่อนบ้านให้ลึกซึ้งจะต้องอาศัยสามารถสื่อสารด้วยภาษาของประเทศนั้น แม้เราไม่มีข้อมูล ความสนใจเรียนภาษาอาเซียนของประชาชนไทยโดยรวม ตารางที่ 19 แสดงให้เห็นว่า ในปัจจุบัน ความนิยมในการเรียนภาษาอาเซียนของนิสิตปริญญาตรีของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ซึ่งน่าจะเป็น ตัวแทนของแรงงานที่จะเข้าสู่ธุรกิจขนาดใหญ่ที่ไปลงทุนในอาเซียนชี้ว่า คนไทยยังนิยมเรียนภาษาของ ประเทศเพื่อนบ้านค่อนข้างน้อย (โดยเฉพาะเมื่อเปรียบเทียบกับภาษาตะวันตกดังแสดงในตารางที่ 20) โดยเฉพาะการเรียนในระดับสูงเพื่อให้สามารถสื่อสารได้อย่างคล่องแคล่ว ซึ่งเหลือนิสิตที่ลงทะเบียนเรียน ในหลักประมาณสิบคนเท่านั้น ซึ่งไม่น่าจะเพียงพอต่อการรองรับการรวมกลุ่มกันทางภูมิภาคที่เกิดขึ้น

ตารางที่ 19 ความนิยมในการเรียนภาษาอาเซียนของนิสิตปริญญาตรีของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

วิชา	จำนวนนิสิตที่ลงทะเบียนเรียน (คน)
ภาษาพม่า 1	40
ภาษาพม่า 2	3
ภาษาเวียดนาม 1	30
ภาษาเวียดนาม 2	14
ภาษาเวียดนาม 4	4
วัฒนธรรมมาเลเซีย	8
ภาษามาลา 1	47
ภาษามาลา 2	9
สนทนามาลา	7
ภาษาอินโด 1	49
ภาษาอินโด 2	15

หมายเหตุ: ข้อมูลของภาคการศึกษา 1/2555 ซึ่งมีนิสิตลงทะเบียนเรียนจำนวน 25,154 คน

ที่มา: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 20 ความนิยมในการเรียนภาษาตะวันตกของนิสิตปริญญาตรี ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

กลุ่มวิชา	จำนวนนิสิต	รายวิชาที่เปิดสอน
ภาษาอังกฤษ (รวมปริญญาโท)	1,650	36
ภาษาสเปน	228	14
ภาษาอิตาเลียน	190	12
ภาษาฝรั่งเศส (รวมถึงปริญญาเอก)	223	17
ภาษาเยอรมัน (รวมถึงปริญญาเอก)	200	17

หมายเหตุ: ข้อมูลของภาคการศึกษา 1/2555 ซึ่งมีนิสิตลงทะเบียนเรียนจำนวน 25,154 คน

ที่มา: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ประการที่สาม ควรส่งเสริมการเรียนรู้วัฒนธรรมของประเทศเพื่อนบ้านมากขึ้น โดยอาศัยการแลกเปลี่ยนของประชาชนในระดับต่างๆ ทั้งการเดินทางไปท่องเที่ยว การจัดทำโครงการเมืองพี่เมืองน้อง (sister cities) โดยใช้หัวเมืองใหญ่ของไทยในการสร้างความสัมพันธ์กับเมืองสำคัญของต่างประเทศ หรือการใช้สื่อภาพยนตร์หรือละครโทรทัศน์ที่สร้างให้คนของประเทศเพื่อนบ้านเป็นพระเอกนางเอก ควบคู่ไปกับคนไทยด้วย²¹

6. สรุป

ในบทความนี้ คณะผู้วิจัยได้ชี้ให้เห็นว่า สื่อมวลชนและประชาชนไทยให้ความสำคัญต่อการเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (AEC) เป็นอย่างสูง ดังจะเห็นได้จากการมีข่าวและความเห็นเกี่ยวกับผลกระทบของ AEC ผ่านสื่อมวลชนในประเทศไทยจำนวนมากในแต่ละวัน อย่างไรก็ตาม ข่าวและความเห็นดังกล่าวสะท้อนถึงความเข้าใจที่คลาดเคลื่อน หรือ “มายาคติ” (myth) ของคนไทยต่อการรวมกลุ่มทางภูมิภาคที่เกิดขึ้น มายาคติดังกล่าวทำให้เกิดความตื่นตระหนกเกินเหตุของประชาชนไทยบางส่วน พร้อมกับบดบังการรวมกลุ่มทางภูมิภาคที่แท้จริง (*de facto* integration) ที่เกิดขึ้นแล้วในอาเซียน โดยเฉพาะอย่างยิ่งอาเซียนตอนเหนือ หรือที่เรียกว่า อนุภูมิภาคลุ่มแม่น้ำโขง (Greater Mekhong Subregion หรือ GMS) ให้พรั่นเลือนลงไป ทำให้คนไทยมองไม่เห็นโอกาสจากการรวมกลุ่มทางภูมิภาคดังกล่าว

การรวมกลุ่มทางภูมิภาคที่แท้จริงนี้จะนำมาซึ่งโอกาสของประเทศไทยในหลายด้าน ทั้งการใช้ภูมิภาคอาเซียน โดยเฉพาะอย่างยิ่งอนุภูมิภาคลุ่มแม่น้ำโขงเป็นฐานการผลิต และเป็นตลาดรองรับการผลิตในประเทศไทย ที่สำคัญ อาเซียนยังเป็นเวทีในการรวมกลุ่มในภูมิภาคต่อเนื่องไปอีก เช่น การรวมกลุ่มในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เป็นต้น ทั้งนี้ ประเทศไทยจะได้ประโยชน์จากการรวมกลุ่มในภูมิภาคมากที่สุดประเทศหนึ่ง จากการมีที่ตั้งทางภูมิศาสตร์เป็นศูนย์กลางของการเชื่อมต่อในภูมิภาค

อย่างไรก็ตาม การที่ประเทศไทยจะได้ประโยชน์จากการรวมกลุ่มในภูมิภาคมิใช่สิ่งที่จะเกิดขึ้นโดยอัตโนมัติ แต่ต้องอาศัยการกำหนดนโยบายและมาตรการของภาครัฐที่เหมาะสม ทั้งการปฏิรูปเชิงโครงสร้างและกฎระเบียบภายในประเทศไทยเอง โดยเฉพาะการเปิดเสรีภาคบริการและการอำนวยความสะดวกทางการค้า ตลอดจน การกระจายประโยชน์จากการรวมกลุ่มในภูมิภาคอย่างเป็นธรรมให้แก่ประเทศเพื่อนบ้าน เพื่อให้เกิดความยั่งยืนในการรวมกลุ่ม นอกจากนี้ ผู้ประกอบการและประชาชนไทยจะต้องปรับตัวให้มีความเป็นสากลและสนใจภูมิภาคนี้มากขึ้นด้วย

ดังนั้น ความท้าทายที่แท้จริงของการรวมกลุ่มในภูมิภาคก็คือ การที่ภาครัฐจะต้องเอาชนะกลุ่มผลประโยชน์ในภาครัฐกิจบางส่วน ที่ได้ประโยชน์จากการผูกขาดในสาขาบริการ และระบบราชการบางส่วนที่ได้รับประโยชน์จากความไม่โปร่งใสในระบบตุลาการ การตรวจสินค้าผ่านแดน และการบังคับใช้กฎหมายต่อแรงงานต่างด้าว ที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน และการที่ผู้ประกอบการและประชาชนไทยจะต้องปรับทัศนคติต่อประเทศเพื่อนบ้านให้สอดคล้องกับบริบทใหม่ที่เปลี่ยนแปลงไปจากเดิม

²¹ ข้อเสนอของ ดร.เอนก เหล่าธรรมทัศน์ นักรัฐศาสตร์อาวุโส

เอกสารอ้างอิง

- เชษฐา อินทรวีทักษ์ และสุเมธ องกิตติกุล. 2555. “การค้าสินค้าและการอำนวยความสะดวกทางการค้า,” บทความประกอบการสัมมนาวิชาการประจำปี 2555 ของสถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย.
- เดือนเด่น นิคมบริรักษ์. 2555. “AEC กับการปฏิรูปสาขาบริการ”, บทความประกอบการสัมมนาวิชาการประจำปี 2555 ของสถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย.
- นันทพร พงศ์พัฒนานนท์ และชิตชนก อันโนนจารย์. 2555. “การลงทุนโดยตรงในต่างประเทศของไทย: อุปสรรคที่รอการแก้ไข,” FOCUSED AND QUICK (FAQ) Issue 70, ธนาคารแห่งประเทศไทย 18 มิถุนายน.
- สมชัย จิตสุชน. 2555. “ผลกระทบต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและช่องว่างทางรายได้,” บทความประกอบการสัมมนาวิชาการประจำปี 2555 ของสถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2555. เอกสารประกอบการประชุมเชิงปฏิบัติการครั้งที่ 2 เรื่อง “การเข้าสู่ประชาคมอาเซียน ปี 2558” ณ ห้องประชุม 501 ตึกบัญชาการ ทำเนียบรัฐบาล, 24 ตุลาคม.
- เสาวณี จันทะพงษ์ และ กรวิทย์ ตันตร. 2555. “การขาดแคลนแรงงานไทย: สภาพปัญหา สาเหตุและแนวทางแก้ไข.” ธนาคารแห่งประเทศไทย.
- Blau, Francine and Lawrence Kahn. 2012. "Immigration and the distribution of incomes." NBER Working Paper #18515, November.
- JETRO. 2012. “2012 JETRO Global Trade and Investment Report-Firms and people move forward towards globalization–Presentation Document, August 9, Overseas Research Department, JETRO.
- Jovanovic, Miroslav N. 2011. *International Handbook on the Economics of Integration, Volume III*. Edward Elgar Publishing.
- Kerr, Sari Pekkala and William Kerr. 2011. "Economic impacts of immigration: a survey." Finnish Economic Papers, Spring.
- Kharas, Homi. 2010. The Emerging Middle Class in Developing Countries. OECD Development Center Working Paper No. 285,
- Klein, Paul and Gustavo Ventura. 2007. "TFP differences and the aggregate effects of labor mobility in the long run." Berkeley Electronic Journal of Macroeconomics.
- Mukand, Sharun. 2012. "International migration, politics and culture: the case for greater labour mobility." Chatham House Policy Paper, October.
- Pritchett, Lant. 2006. "Let their people come: breaking the gridlock on global labor mobility."

ภาคผนวก ก

วิชาชีพที่ เปิดเสรี	ข้อกำหนดตาม MRA	กฎระเบียบภายในของไทย
วิศวกร	<p>วิศวกรที่จะขอขึ้นทะเบียนเป็นวิศวกรวิชาชีพอาเซียน (ASEAN chartered professional engineer) ต้องมีคุณสมบัติดังนี้</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. จบการศึกษาด้านวิศวกรรมศาสตร์จากสถาบันที่ได้รับการยอมรับ หรือได้รับการประเมินว่ามีความสามารถเทียบเท่า 2. ขึ้นทะเบียนวิชาชีพหรือได้รับใบอนุญาตประกอบวิชาชีพในประเทศตนเองจากสภาวิชาชีพหรือคณะกรรมการกำกับดูแล (Monitoring Committee) 3. มีประสบการณ์ทำงานอย่างน้อย 7 ปีนับจากจบการศึกษา โดยในระหว่างนั้นต้องเคยรับผิดชอบโครงการสำคัญอย่างน้อย 2 ปี 4. มีคุณสมบัติสอดคล้องกับนโยบายกลไกการพัฒนาวิชาชีพวิศวกรรมอย่างต่อเนื่อง (Continuing Professional Development: CPD) ของประเทศตนเองในระดับที่น่าพอใจ 5. ได้ใบรับรองจากสภาวิชาชีพในประเทศของตนว่าไม่มีประวัติฝ่าฝืนมาตรฐานด้านเทคนิค วิชาชีพ และจรรยาบรรณสำหรับการระบอบอาชีพวิศวกรทั้งภายในและนอกประเทศ <p>ทั้งนี้ วิศวกรวิชาชีพอาเซียนที่จะประกอบอาชีพในประเทศอาเซียนอื่นต้องขอขึ้นทะเบียนกับสภาวิชาชีพของประเทศนั้นๆ เพื่อประกอบอาชีพในฐานะวิศวกรวิชาชีพต่างด้าวจดทะเบียน (Registered Foreign Professional Engineer) และต้องปฏิบัติตามกฎระเบียบภายในของประเทศนั้นๆ ด้วย</p>	<p>วิศวกรวิชาชีพอาเซียนซึ่งได้ขึ้นทะเบียนเป็นวิศวกรวิชาชีพต่างด้าวจดทะเบียนกับสภาวิศวกรของไทยแล้วนั้น จะต้องปฏิบัติตามกฎระเบียบภายในของประเทศไทย ได้แก่</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. วิศวกรวิชาชีพต่างด้าวจดทะเบียนไม่สามารถประกอบอาชีพโดยลำพังได้ แต่จะต้องทำงานร่วมกับวิศวกรไทยที่ได้รับใบอนุญาตเท่านั้น เนื่องจากพระราชบัญญัติวิศวกร พ.ศ. 2542 กำหนดให้วิศวกรที่มีใบอนุญาตระดับสามัญวิศวกรหรือผู้ทรงคุณวุฒิเท่านั้นที่สามารถลงนามรับรองงานวิศวกรรมได้ 2. วิศวกรวิชาชีพต่างด้าวจดทะเบียนที่ต้องการประกอบอาชีพโดยลำพังต้องได้รับการประเมินเพิ่มเติมโดยสภาวิศวกร ว่าสามารถเข้าใจมาตรฐานการปฏิบัติวิชาชีพ (codes of practice) ซึ่งเป็นภาษาไทย รวมถึงข้อบังคับต่างๆ ได้อย่างถ่องแท้และนำมาปฏิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพ
พยาบาล	<p>พยาบาลชาติอาเซียนที่จะขอขึ้นทะเบียนหรือรับใบอนุญาตประกอบวิชาชีพการพยาบาลจากประเทศอาเซียนอื่นต้องมีคุณสมบัติดังนี้</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. มีคุณวุฒิด้านการพยาบาล 2. ลงทะเบียนวิชาชีพ หรือได้รับใบอนุญาตประกอบวิชาชีพในประเทศตนเอง หรือมีเอกสารรับรองที่เกี่ยวข้อง 3. มีประสบการณ์ทำงานต่อเนื่องอย่างน้อย 3 ปีก่อนการยื่นขอขึ้นทะเบียนหรือใบอนุญาต 	<p>พยาบาลสัญชาติอาเซียนที่จะขอขึ้นทะเบียนและรับใบอนุญาตเป็นผู้ประกอบวิชาชีพการพยาบาลในประเทศไทยต้องมีคุณสมบัติดังนี้</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. เป็นสมาชิกสามัญสภาการพยาบาล โดยมีคุณสมบัติ คือ มีอายุไม่ต่ำกว่า 18 ปีบริบูรณ์ มีความรู้ในวิชาชีพการพยาบาลหรือการผดุงครรภ์ ไม่เป็นผู้ประพฤติดีเสียหาย และไม่เป็นผู้มีจิตฟั่นเฟือนหรือไม่เป็นโรคที่กำหนดโดยสภาการพยาบาล

	<p>4. มีคุณสมบัติสอดคล้องกับนโยบายกลไกการพัฒนาวิชาชีพการพยาบาลอย่างต่อเนื่องของประเทศตนเองในระดับที่น่าพอใจ</p> <p>5. ได้ใบรับรองจากสภาการพยาบาลในประเทศของตนว่าไม่มีประวัติฝ่าฝืนมาตรฐานด้านเทคนิค วิชาชีพ และจริยธรรมสำหรับการประกอบอาชีพพยาบาลทั้งภายในและนอกประเทศ</p> <p>6. มีคุณสมบัติสอดคล้องกับข้อกำหนดอื่นๆ ของประเทศสมาชิกอาเซียนที่ไปขอขึ้นทะเบียนหรือใบอนุญาต</p> <p>ทั้งนี้ พยาบาลสาธารณสุขอาเซียนที่ได้ขึ้นทะเบียนหรือมีใบอนุญาตประกอบวิชาชีพการพยาบาลของประเทศอาเซียนอื่นจะต้องปฏิบัติตามกฎระเบียบภายในของประเทศนั้นๆ ด้วย</p>	<p>2. ต้องสอบความรู้โดยใช้ข้อสอบและเขียนคำตอบเป็นภาษาไทย และต้องมีผลการสอบผ่านทุกรายวิชา</p> <p>3. สำเร็จการศึกษาได้รับปริญญา ประกาศนียบัตรเทียบเท่าปริญญา หรือประกาศนียบัตรในสาขาการพยาบาลจากสถาบันการศึกษาในประเทศไทยที่คณะกรรมการรับรอง หรือจากสถาบันการศึกษาในต่างประเทศซึ่งคณะกรรมการได้ตรวจสอบแล้ว</p> <p>4. ผู้ขอขึ้นทะเบียนและรับใบอนุญาตซึ่งจบการศึกษาจากต่างประเทศ จะต้องเป็นผู้ได้รับอนุญาตให้เป็นผู้ประกอบวิชาชีพในประเทศไทย</p>
<p>สถาปนิก</p>	<p>สถาปนิกอาเซียนที่จะขอขึ้นทะเบียนเป็นสถาปนิกอาเซียน (ASEAN architect) ต้องมีคุณสมบัติดังนี้</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. จบการศึกษาด้านสถาปัตยกรรมศาสตร์จากสถาบันที่ได้รับการยอมรับอย่างน้อย 5 ปี หรือได้รับการประเมินว่ามีความสามารถเทียบเท่า 2. ขึ้นทะเบียนวิชาชีพหรือได้รับใบอนุญาตประกอบวิชาชีพในประเทศตนเองจากสภาวิชาชีพหรือคณะกรรมการกำกับดูแล 3. มีประสบการณ์ทำงานต่อเนื่องอย่างน้อย 10 ปีนับจากจบการศึกษา 4. มีประสบการณ์ทำงานหลังจากลงทะเบียนวิชาชีพหรือได้รับใบอนุญาตอย่างน้อย 5 ปี โดยในระหว่างนั้นต้องเคยรับผิดชอบโครงการสำคัญอย่างน้อย 2 ปี 5. มีคุณสมบัติสอดคล้องกับนโยบายกลไกการพัฒนาวิชาชีพสถาปัตยกรรมอย่างต่อเนื่องของประเทศตนเองในระดับที่น่าพอใจ 6. ได้ใบรับรองจากสภาวิชาชีพในประเทศของตนว่าไม่มีประวัติฝ่าฝืนมาตรฐานด้านเทคนิค วิชาชีพ และจริยธรรมสำหรับการประกอบอาชีพสถาปนิกทั้งภายในและนอกประเทศ <p>ทั้งนี้ สถาปนิกอาเซียนที่จะประกอบวิชาชีพในประเทศอาเซียนอื่นต้องขอขึ้นทะเบียนกับสภาวิชาชีพของประเทศนั้นๆ เพื่อประกอบอาชีพในฐานะสถาปนิกต่างดาวจดทะเบียน (Registered Foreign Architect) และต้องปฏิบัติตามกฎระเบียบภายในของประเทศนั้นๆ</p>	<p>สถาปนิกอาเซียนซึ่งได้ขึ้นทะเบียนเป็นสถาปนิกต่างดาวจดทะเบียนกับสภาสถาปนิกของไทยแล้วนั้น จะต้องปฏิบัติตามกฎระเบียบภายในของประเทศไทย ได้แก่</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. สถาปนิกต่างดาวจดทะเบียนไม่สามารถประกอบอาชีพโดยลำพังได้ แต่จะต้องทำงานร่วมกับสถาปนิกไทยที่ได้รับมอบหมายเนื่องจากกฎหมายไทยกำหนดให้สถาปนิกไทยเท่านั้นที่สามารถลงนามรับรองงานสถาปัตยกรรมได้ 2. สถาปนิกต่างดาวจดทะเบียนที่ต้องการประกอบอาชีพโดยลำพังต้องได้รับการประเมินเพิ่มเติมโดยสภาวิชาชีพ ว่าสามารถเข้าใจมาตรฐานการปฏิบัติวิชาชีพ ซึ่งเป็นภาษาไทย รวมถึงข้อบังคับต่างๆ ได้อย่างถ่องแท้และนำมาปฏิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพ

	ด้วย	
<p>นักสำรวจ</p>	<p>ข้อตกลงเป็นเพียงกรอบแนวทางเพื่ออำนวยความสะดวกสำหรับการย้ายไปประกอบวิชาชีพนี้ในอนาคต หากประเทศสมาชิกใดมีความพร้อมก็สามารถเข้าร่วมเจรจายอมรับคุณสมบัติของกันและกันได้โดยใช้ข้อตกลงนี้เป็นพื้นฐาน โดยระบุแนวทางไว้ว่านักสำรวจชาติอาเซียนที่จะขอขึ้นทะเบียนหรือขอรับใบอนุญาตประกอบวิชาชีพจากประเทศอาเซียนอื่นต้องมีคุณสมบัติดังนี้</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. มีคุณสมบัติด้านการศึกษาครบตามที่ประเทศของตนและประเทศที่ยื่นขอขึ้นทะเบียนกำหนด 2. ตระหนักว่าอาจต้องผ่านการทดสอบความรู้ของประเทศที่ยื่นขอขึ้นทะเบียน 3. นักสำรวจที่ยื่นขอขึ้นทะเบียนซึ่งได้รับการขึ้นทะเบียนหรือมีใบอนุญาตประกอบอาชีพจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องของประเทศตนเอง อาจได้ละเว้นการทดสอบความรู้บางส่วน ถ้าหากมีคุณสมบัติด้านการศึกษาและวิชาชีพครบตามที่ประเทศซึ่งยื่นขอขึ้นทะเบียนกำหนด 4. มีประสบการณ์ทำงานหลังจบการศึกษาครบตามที่ประเทศที่ยื่นขอขึ้นทะเบียนกำหนด 5. หากมีประสบการณ์ทำงานไม่ครบ อาจได้รับอนุญาตให้ประกอบวิชาชีพในประเทศที่ยื่นขอขึ้นทะเบียนจนมีประสบการณ์ครบตามที่ประเทศนั้นๆ กำหนด แล้วจึงยื่นขอขึ้นทะเบียน <p>ทั้งนี้ การขึ้นทะเบียนหรือออกใบอนุญาตประกอบวิชาชีพของแต่ละประเทศสมาชิกต้องอยู่ภายใต้กฎและข้อบังคับของประเทศนั้นๆ</p>	<p>ไทยยังไม่มีกฎระเบียบที่อนุญาตให้บุคคลซึ่งไม่มีสัญชาติไทยได้ขึ้นทะเบียนหรือรับใบอนุญาตประกอบวิชาชีพวิศวกรรมควบคุม (ยังไม่ได้มีการแก้ไขกฎระเบียบเพื่อให้สอดคล้องกับ MRA เนื่องจากยังเป็นเพียงกรอบข้อตกลง)</p>
<p>นักบัญชี</p>	<p>ข้อตกลงเป็นเพียงกรอบแนวทางเพื่ออำนวยความสะดวกสำหรับการย้ายไปประกอบวิชาชีพนี้ในอนาคต หากประเทศสมาชิกใดมีความพร้อมก็สามารถเข้าร่วมเจรจายอมรับคุณสมบัติของกันและกันได้โดยใช้ข้อตกลงนี้เป็นพื้นฐาน โดยระบุแนวทางไว้ว่านักบัญชีชาติอาเซียนที่จะขอขึ้นทะเบียนหรือใบอนุญาตประกอบวิชาชีพจากประเทศอาเซียนอื่นต้องมีคุณสมบัติดังนี้</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. มีคุณสมบัติด้านการศึกษาครบตามที่ประเทศของตนและประเทศที่ยื่นขอขึ้นทะเบียนกำหนด 2. ผ่านการทดสอบความรู้วิชาชีพบัญชีซึ่งได้รับการยอมรับ 	<p>นักบัญชีชาติอาเซียนที่จะขอขึ้นทะเบียนหรือรับใบอนุญาตเป็นผู้ประกอบวิชาชีพบัญชีในประเทศไทยต้องมีคุณสมบัติดังนี้</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. <u>สำหรับผู้ทำบัญชี</u> ต้องมีภูมิลำเนาหรือถิ่นที่อยู่ในราชอาณาจักร มีความรู้ภาษาไทยดีพอที่จะทำบัญชีเป็นภาษาไทยได้ และต้องมีความรู้เกี่ยวกับมาตรฐานการบัญชีและกฎหมายภาษีอากรของไทย เพื่อปฏิบัติตามกฎหมายว่าด้วยการบัญชีและกฎหมายภาษีอากรที่เกี่ยวข้องได้ 2. <u>สำหรับผู้สอบบัญชี</u> ต้องเป็นผู้มีความรู้

	<p>3. มีความรู้เกี่ยวกับกฎระเบียบภายในของประเทศที่ยื่นขอขึ้นทะเบียนในระดับที่น่าพอใจ</p> <p>4. มีประสบการณ์ทำงานครบตามที่ประเทศที่ยื่นขอขึ้นทะเบียนกำหนด</p> <p>5. มีคุณสมบัติสอดคล้องกับนโยบายกลไกการศึกษาวิชาชีพอย่างต่อเนื่อง</p> <p>6. สำเร็จหลักสูตรด้านจริยธรรมและวิชาชีพ</p> <p>ทั้งนี้ การขึ้นทะเบียนหรือออกใบอนุญาตประกอบวิชาชีพของแต่ละประเทศสมาชิกต้องอยู่ภายใต้กฎและข้อบังคับของประเทศนั้นๆ</p>	<p>ภาษาไทยดีพอที่จะสามารถสอบบัญชีและจัดทำรายงานเป็นภาษาไทยได้ มีภูมิลำเนาในประเทศไทย และเมื่อได้รับใบอนุญาตแล้วต้องได้รับใบอนุญาตตามกฎหมายว่าด้วยการทำงานของคนต่างด้าวด้วย</p> <p>3. ผ่านการทดสอบหรือฝึกอบรมหรือฝึกงานหรือเคยปฏิบัติงานเกี่ยวกับวิชาชีพบัญชีมาแล้วตามที่กำหนดในข้อบังคับสภาวิชาชีพบัญชี</p> <p>4. มีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้ามอื่นตามที่กำหนดในพระราชบัญญัติวิชาชีพบัญชี พ.ศ. 2547 และข้อบังคับสภาวิชาชีพบัญชี</p>
<p>แพทย์</p>	<p>แพทยชาตินาเซียที่ขอขึ้นทะเบียนหรือรับใบอนุญาตประกอบวิชาชีพเวชกรรมจากประเทศอาเซียนอื่นต้องมีคุณสมบัติดังนี้</p> <p>1. มีคุณวุฒิด้านเวชกรรมซึ่งได้รับการรับรองโดยแพทยสภาของประเทศตนเองและประเทศอาเซียนที่จะขอขึ้นทะเบียน</p> <p>2. ลงทะเบียนวิชาชีพ หรือได้รับใบอนุญาตประกอบวิชาชีพ หรือมีเอกสารรับรองที่เกี่ยวข้องจากแพทยสภาของประเทศตนเอง</p> <p>3. มีประสบการณ์ทำงานต่อเนื่องเป็นผู้ประกอบวิชาชีพเวชกรรมอย่างน้อย 5 ปีในประเทศของตนเอง</p> <p>4. มีคุณสมบัติสอดคล้องกับนโยบายกลไกการพัฒนาวิชาชีพเวชกรรมอย่างต่อเนื่องของประเทศตนเองในระดับที่น่าพอใจ</p> <p>5. ได้ใบรับรองจากแพทยสภาในประเทศของตนว่าไม่มีประวัติฝ่าฝืนมาตรฐานด้านเทคนิค วิชาชีพ และจริยธรรมสำหรับการประกอบอาชีพเวชกรรมทั้งภายในและนอกประเทศ</p> <p>6. ไม่ได้อยู่ระหว่างการถูกดำเนินคดีทางกฎหมาย</p> <p>7. มีคุณสมบัติสอดคล้องกับข้อกำหนดอื่นๆ ของประเทศสมาชิกอาเซียนที่ไปขอขึ้นทะเบียนหรือใบอนุญาต</p> <p>ทั้งนี้ แพทย์ชาตินาเซียที่ได้ขึ้นทะเบียนหรือได้รับใบอนุญาตประกอบวิชาชีพการเวชกรรมจากประเทศอาเซียนอื่นจะต้องปฏิบัติตามกฎระเบียบภายในของประเทศนั้นๆ ด้วย</p>	<p>แพทย์สัญชาตินาเซียที่ขอขึ้นทะเบียนและรับใบอนุญาตเป็นผู้ประกอบวิชาชีพเวชกรรมในประเทศไทยต้องมีคุณสมบัติดังนี้</p> <p>1. เป็นสมาชิกแพทยสภา โดยมีคุณสมบัติคือ มีอายุไม่ต่ำกว่า 20 ปีบริบูรณ์ ได้รับใบปริญญาแพทยศาสตรบัณฑิตหรือใบรับรองซึ่งได้รับการรับรองจากแพทยสภา ไม่เป็นผู้ประพฤติเสียหาย และไม่เป็นผู้มีจิตฟั่นเฟือนหรือไม่เป็นโรคที่กำหนดโดยแพทยสภา</p> <p>2. ไม่เป็นผู้ที่อยู่ในระหว่างการถูกสั่งพักหรือถูกสั่งเพิกถอนใบอนุญาตเป็นผู้ประกอบวิชาชีพเวชกรรมตามที่ พ.ร.บ. วิชาชีพเวชกรรมกำหนด</p> <p>3. ต้องผ่านการสอบความรู้โดยใช้ข้อสอบและเขียนคำตอบเป็นภาษาไทย</p> <p>4. มีคุณสมบัติเฉพาะ และ/หรือ มีความรู้ความสามารถในวิชาชีพเวชกรรม โดยเป็นผู้สำเร็จการศึกษาและได้รับใบปริญญาแพทยศาสตรบัณฑิตจากสถาบันการศึกษาที่แพทยสภารับรอง รวมทั้งผ่านการประเมินทุกขั้นตอนและได้ใบรับรองจากศูนย์ประเมินและรับรองความรู้ความสามารถในการประกอบวิชาชีพแล้ว</p> <p>5. ผู้ขอขึ้นทะเบียนและรับใบอนุญาตซึ่งจบการศึกษาจากต่างประเทศ จะต้องได้รับใบอนุญาตให้เป็นผู้ประกอบวิชาชีพเวชกรรมในประเทศดังกล่าว ซึ่งแพทยสภารับรอง</p>

		ใบอนุญาตนั้น เว้นแต่เป็นผู้มีสัญชาติไทย
ทันตแพทย์	ทันตแพทย์ชาติอาเซียนที่จะขอขึ้นทะเบียนหรือรับใบอนุญาตประกอบวิชาชีพทันตกรรมจากประเทศอาเซียนอื่นต้องมีคุณสมบัติดังนี้ 1. มีคุณวุฒิด้านทันตกรรมซึ่งได้รับการรับรองโดยทันตแพทยสภาของประเทศตนเองและประเทศอาเซียนที่จะขอขึ้นทะเบียน 2. ลงทะเบียนวิชาชีพและได้รับใบอนุญาตประกอบวิชาชีพจากทันตแพทยสภาของประเทศตนเอง 3. มีประสบการณ์ทำงานเป็นผู้ประกอบวิชาชีพทันตกรรมต่อเนื่องอย่างน้อย 5 ปีในประเทศของตนเอง 4. มีคุณสมบัติสอดคล้องกับนโยบายกลไกการพัฒนาวิชาชีพทันตกรรมอย่างต่อเนื่องของประเทศตนเองในระดับที่น่าพอใจ 5. ได้ใบรับรองจากทันตแพทยสภาในประเทศของตนว่าไม่มีประวัติฝ่าฝืนมาตรฐานด้านเทคนิค วิชาชีพ และจริยธรรมสำหรับการประกอบอาชีพทันตกรรมทั้งภายในและนอกประเทศ 6. ไม่ได้อยู่ระหว่างการถูกดำเนินคดีทางกฎหมาย 7. มีคุณสมบัติสอดคล้องกับข้อกำหนดอื่นๆ ของประเทศสมาชิกอาเซียนที่ไปขอขึ้นทะเบียนหรือรับใบอนุญาต ทั้งนี้ ทันตแพทย์ชาติอาเซียนที่ได้ขึ้นทะเบียนหรือได้รับใบอนุญาตประกอบวิชาชีพทันตกรรมจากประเทศอาเซียนอื่นจะต้องปฏิบัติตามกฎระเบียบภายในของประเทศนั้นๆ ด้วย	ทันตแพทย์ชาติอาเซียนที่จะขอขึ้นทะเบียนและรับใบอนุญาตเป็นผู้ประกอบวิชาชีพทันตกรรมในประเทศไทยต้องมีคุณสมบัติดังนี้ 1. เป็นสมาชิกทันตแพทยสภา โดยมีคุณสมบัติคือ มีอายุไม่ต่ำกว่า 20 ปีบริบูรณ์ ได้รับปริญญาหรือประกาศนียบัตรในวิชาชีพทันตแพทยศาสตร์จากสถาบันการศึกษาที่ทบวงมหาวิทยาลัยหรือทันตแพทยสภารับรอง ไม่เป็นผู้ประพฤติเสียหาย และไม่เป็นผู้มีจิตฟั่นเฟือนหรือไม่เป็นโรคที่กำหนดโดยทันตแพทยสภา 2. ไม่เป็นผู้ที่อยู่ในระหว่างการถูกสั่งพักหรือถูกสั่งเพิกถอนใบอนุญาตเป็นผู้ประกอบวิชาชีพเวชกรรมตามที่ พ.ร.บ. วิชาชีพทันตกรรมกำหนด 3. ต้องผ่านการสอบความรู้โดยใช้ข้อสอบและเขียนคำตอบเป็นภาษาไทย 4. ได้รับปริญญาทันตแพทยศาสตรบัณฑิตจากสถาบันการศึกษาในหรือนอกประเทศที่ทบวงมหาวิทยาลัยรับรองหรือที่ทันตแพทยสภารับรอง 5. ผู้ขอขึ้นทะเบียนและรับใบอนุญาตซึ่งจบการศึกษาจากต่างประเทศ จะต้องได้รับใบอนุญาตให้เป็นผู้ประกอบวิชาชีพทันตกรรมในประเทศดังกล่าว ซึ่งทันตแพทยสภารับรองใบอนุญาตนั้น เว้นแต่เป็นผู้มีสัญชาติไทย

ที่มา:

1. ASEAN Chartered Professional Engineer Assessment Statement
2. Assessment Statement for ASEAN Architect
3. พระราชบัญญัติ วิชาชีพบัญชี พ.ศ. ๒๕๔๗
4. ข้อบังคับสภาวิชาชีพบัญชี (ฉบับที่ ๗) เรื่อง การออกใบอนุญาต และค่าธรรมเนียมใบอนุญาตเป็นผู้สอบบัญชีรับอนุญาต พ.ศ. ๒๕๔๗
5. พระราชบัญญัติวิศวกร พ.ศ. ๒๕๔๒
6. ข้อบังคับสภาวิศวกร ว่าด้วยการรับสมัครเป็นสมาชิกสามัญของสภาวิศวกร พ.ศ. ๒๕๔๓
7. ข้อบังคับสภาวิศวกร ว่าด้วยการออกใบอนุญาตเป็นผู้ประกอบวิชาชีพวิศวกรรมควบคุมระดับภาคีวิศวกร พ.ศ. ๒๕๔๗
8. ข้อบังคับสภาวิศวกร ว่าด้วยการออกใบอนุญาตเป็นผู้ประกอบวิชาชีพวิศวกรรมควบคุม ระดับสามัญวิศวกรและระดับวุฒิวิศวกร พ.ศ. ๒๕๔๗

9. พระราชบัญญัติวิชาชีพเวชกรรม พ.ศ. ๒๕๒๕
10. ขอบังคับแพทยสภา ว่าด้วยหลักเกณฑ์การขึ้นทะเบียนและการออกใบอนุญาตเป็นผู้ประกอบวิชาชีพเวชกรรม พ.ศ. ๒๕๔๘
11. ขอบังคับแพทยสภา ว่าด้วยหลักเกณฑ์การประเมินและรับรองความรู้ความสามารถในการประกอบวิชาชีพเวชกรรม พ.ศ. ๒๕๔๘
12. ขอบังคับสภาการพยาบาลว่าด้วยการสอบความรู้เพื่อขึ้นทะเบียนและรับใบอนุญาตเป็นผู้ประกอบวิชาชีพการพยาบาล การผดุงครรภ์ หรือการพยาบาลและการผดุงครรภ์ พ.ศ. ๒๕๔๓
13. พระราชบัญญัติ วิชาชีพการพยาบาลและการผดุงครรภ์ พ.ศ. ๒๕๒๘
14. ขอบังคับสภาการพยาบาล ว่าด้วยการขึ้นทะเบียน การออกใบอนุญาต การต่ออายุใบอนุญาต และการอื่นๆ ที่เกี่ยวกับใบอนุญาตเป็นผู้ประกอบวิชาชีพการพยาบาล การผดุงครรภ์ หรือการพยาบาลและการผดุงครรภ์ พ.ศ. ๒๕๔๕
15. พระราชบัญญัติ วิชาชีพทันตกรรม พ.ศ. ๒๕๓๗
16. ขอบังคับทันตแพทยสภา ว่าด้วยการขึ้นทะเบียนและการออกใบอนุญาตเป็นผู้ประกอบวิชาชีพทันตกรรม พ.ศ. ๒๕๓๘

ภาคผนวก ข รายการสินค้า (พิกัดศุลกากร 6 หลัก) ที่มีการลดอัตราภาษีระหว่างประเทศสมาชิกอาเซียน

ประเทศ	สินค้าที่อยู่ในรายการลดภาษีประเภท Inclusion List						สินค้าที่อยู่ในรายการลดภาษี Highly sensitive อัตราภาษีมากกว่า 0%	สินค้าที่อยู่ในรายการลดภาษี Sensitive list ที่มีอัตราภาษีมากกว่า 0%	สินค้าที่อยู่นอกรายการลดภาษี โดยมีอัตราภาษี 0%	สินค้าที่อยู่นอกรายการลดภาษี โดยมีอัตราภาษีมากกว่า 0%	สินค้าที่มีอัตราภาษีเป็น 0 อยู่แล้ว	รวมทั้งหมด (รายการ)
	อัตราภาษี 0%	อัตราภาษี 1-5 %	อัตราภาษี 1-5 %	อัตราภาษี 11-15%	อัตราภาษี 16-20%	อัตราภาษีมากกว่า 20%						
บรูไน	1,115	0	0	0	0	0	0	0	20	25	3,891	5,051
กัมพูชา	184	3,653	485	202	137	65	0	29	0	42	254	5,051
อินโดนีเซีย	3,965	0	0	0	0	0	8	0	21	31	1,026	5,051
ลาว	3,716	1,135	66	51	15	11	0	0	0	49	8	5,051
เมียนมาร์	69	4,676	72	31	7	2	0	6	0	34	154	5,051
มาเลเซีย	2,309	0	0	0	0	0	4	16	1	36	2,685	5,051
ฟิลิปปินส์	4,908	0	0	0	0	0	7	18	0	19	99	5,051
สิงคโปร์	2	0	0	0	0	0	0	0	0	0	5,049	5,051
เวียดนาม	1,346	2,009	7	0	11	10	0	0	0	39	1,629	5,051
ไทย	4,005	0	0	0	0	0	0	9	0	0	1,037	5,051

ที่มา: คำนวณโดยคณะผู้วิจัย โดยใช้ข้อมูลจากการรวบรวมของคณะผู้วิจัยจากข้อมูลของกระทรวงพาณิชย์และกรมศุลกากร (ณ ธันวาคม พ.ศ. 2554)

หมายเหตุ: 1. สินค้าที่อยู่ในรายการลดภาษีประเภท Inclusion List หมายถึง สินค้าลดภาษีปกติ ซึ่งประเทศสมาชิกอาเซียน 6 จะลดลงเหลือร้อยละ 0 ภายใน 1 มกราคม พ.ศ.2553 และประเทศสมาชิกอาเซียนใหม่ จะลดลงเหลือร้อยละ 0-5 ภายในปี พ.ศ.2546 สำหรับเวียดนาม ในปี พ.ศ.2548 สำหรับลาวและเมียนมาร์ และกัมพูชา ในปี พ.ศ.2550 และเหลือร้อยละ 0 ภายใน 1 มกราคม พ.ศ.2558

2. สินค้าที่อยู่ในรายการลดภาษีประเภท Sensitive List หมายถึง สินค้าอ่อนไหว ซึ่งประเทศสมาชิกอาเซียน 6 จะลดลงเหลือร้อยละ 0-5 ในปี พ.ศ.2553 และยกเลิกมาตรการที่ไม่ใช่ภาษี และประเทศสมาชิกอาเซียนใหม่ จะลดลงเหลือร้อยละ 0-5 ในปี พ.ศ.2556 สำหรับเวียดนาม ในปี พ.ศ.2558 สำหรับลาวและพม่า และกัมพูชา ในปี พ.ศ.2560

3. สินค้าที่อยู่ในรายการลดภาษีประเภท Highly Sensitive List หมายถึง สินค้าอ่อนไหวสูง ซึ่งเป็นสินค้าที่ตามหลักการต้องนำมาอยู่ในบัญชีลดภาษีในปี พ.ศ.2548 และทยอยลดภาษีตั้งแต่วันที่ พ.ศ.2551 โดยอัตราภาษีสุดท้ายในปี พ.ศ.2553 ขึ้นอยู่กับการเจรจา ซึ่งมีสมาชิกอาเซียนเพียง 3 ประเทศ (ได้แก่ มาเลเซีย อินโดนีเซีย และฟิลิปปินส์) ที่มีรายการสินค้าในบัญชีดังกล่าว

4. รายการสินค้าที่อยู่นอกรายการลดภาษี หมายถึง รายการสินค้าที่แต่ละประเทศสมาชิกอาเซียนไม่ได้ระบุไว้ในรายการที่จะลดภาษีระหว่างกัน

ภาคผนวก ค

ตัวอย่างรายชื่อบริษัทใน SET100 ที่มีบริษัทลูกหรือร่วมลงทุนในอาเซียน

หมวดธุรกิจ	บริษัทในไทย	ประเทศ	ตัวอย่างบริษัทย่อย	กิจกรรม
พลังงานและ สาธารณูป โภค	บริษัท บ้านปู จำกัด (มหาชน)	LAO	Hongsa Power Company Limited	ผลิตไฟฟ้า
	บริษัท บ้านปู จำกัด (มหาชน)	LAO	Phu Fai Mining Company Limited	ผลิตไฟฟ้า
	บริษัท บ้านปู จำกัด (มหาชน)	IDN	PT.Indo Tambangraya Megah Tbk (ITM)	เหมืองถ่านหิน
	บริษัท ลานนารีซอร์สเซส จำกัด (มหาชน)	IDN	PT. CITRA HARITA MINERAL	เหมืองถ่านหิน
	บริษัท ปตท. จำกัด (มหาชน)	CAM	บจ. ปตท. (กัมพูชา)	จัดหาและให้บริการส่งมอบผลิตภัณฑ์ปิโตรเลียม
	บริษัท ผลิตไฟฟ้าราชบุรีโฮลดิ้ง จำกัด (มหาชน)	LAO	บริษัท ไฟฟ้าน้ำจืด 2 จำกัด	ผลิตไฟฟ้า
วัสดุก่อสร้าง	บริษัท ปูนซีเมนต์ไทย จำกัด (มหาชน)	CAM	CPAC Concrete Products (Cambodia) Co., Ltd.	แผ่นพื้นสำเร็จรูป
	บริษัท ปูนซีเมนต์ไทย จำกัด (มหาชน)	SGP	Cementhai Building Materials (Singapore) Pte. Ltd.	กิจการลงทุน
	บริษัท ปูนซีเมนต์ไทย จำกัด (มหาชน)	IDN	PT Semen Jawa	ปูนซีเมนต์
	บริษัท ปูนซีเมนต์ไทย จำกัด (มหาชน)	MYM	Myanmar CPAC Service Co., Ltd.	คอนกรีตผสมเสร็จ
	บริษัท ปูนซีเมนต์ไทย จำกัด (มหาชน)	CAM	Kampot Land Co., Ltd.	กิจการลงทุนในที่ดิน
	บริษัท ปูนซีเมนต์ไทย จำกัด (มหาชน)	PHIL	CPAC Monier Philippines, Inc.	กระเบื้องหลังคาคอนกรีต
	บริษัท ปูนซีเมนต์ไทย จำกัด (มหาชน)	IDN	PT Siam-Indo Gypsum Industry	แผ่นยิปซัม
ปิโตรเคมีและ เคมีภัณฑ์	บริษัท พีทีที โกลบอล เคมิคอล จำกัด (มหาชน)	MYS	Emery Oleochemicals (M) Sdn Bhd	เคมีภัณฑ์พื้นฐาน
	บริษัท อินโดรามา เวนเจอร์ส จำกัด (มหาชน)	IDN	PT Indorama Polyester Industries Indonesia	ใยสังเคราะห์โพลีเอสเตอร์
	บริษัท ปูนซีเมนต์ไทย จำกัด (มหาชน)	IDN	PT Trans-Pacific Styrene Indonesia	วัตถุดิบสำหรับผลิตโพลีสไตรีน
	บริษัท ปูนซีเมนต์ไทย จำกัด (มหาชน)	VIE	Viet-Thai Plastchem Co., Ltd.	พีวีซีคอมเปานด์
พัฒนา อสังหาริมทรัพย์	บริษัท อิตาเลียนไทย ดีเวล็อปเม้นท์ จำกัด (มหาชน)	MYM	Dawei Development Limited (Myanmar)	นิคมอุตสาหกรรม
	บริษัท ปูนซีเมนต์ไทย จำกัด (มหาชน)	CAM	Kampot Land Co., Ltd.	กิจการลงทุนในที่ดิน
	บริษัท อมตะ คอร์ปอเรชั่น จำกัด (มหาชน)	VIE	Amata (Vietnam) Joint Stock Company	นิคมอุตสาหกรรม
	บริษัท อิตาเลียนไทย ดีเวล็อปเม้นท์ จำกัด (มหาชน)	MYS	ITD Construction SDN.BHD.	ก่อสร้าง

หมวดธุรกิจ	บริษัทในไทย	ประเทศ	ตัวอย่างบริษัทย่อย	กิจกรรม
ธุรกิจ การเกษตร	บริษัท ศรีตรังแอมโกลอินดัสทรี จำกัด (มหาชน)	IDN	PT Sri Trang Lingga	จัดหาและผลิตยางธรรมชาติ
	บริษัท เจริญโภคภัณฑ์อาหาร จำกัด (มหาชน)	CAM	C.P. Cambodia Co., Ltd.)	ผลิตอาหารสัตว์และเลี้ยงสัตว์
	บริษัท เจริญโภคภัณฑ์อาหาร จำกัด (มหาชน)	PHIL	Charoen Pokphand Foods Philippines	ผลิตและจำหน่ายอาหารสัตว์
	บริษัท น้ำตาลขอนแก่น จำกัด (มหาชน)	CAM	Koh Kong Plantation Co., Ltd	ปลูกอ้อย
พาณิชย์	บริษัท ปูนซิเมนต์ไทย จำกัด (มหาชน)	SGP	SCG Singapore Trading Pte. Ltd.	ค้าขายระหว่างประเทศ
	บริษัท เบอร์ลี่ ยุคเกอร์ จำกัด (มหาชน)	VIE	ไทยคอร์ป อินเตอร์เนชั่นแนล (เวียดนาม) คัมปะนี ลิมิเต็ด	ผู้จัดจำหน่าย และ กระจายสินค้า
	บริษัท ศรีตรังแอมโกลอินดัสทรี จำกัด (มหาชน)	SGP	Sri Trang International	ศูนย์กลางการซื้อขายยางธรรมชาติ
ธนาคาร	ธนาคารกรุงเทพ จำกัด (มหาชน)	MYS	Bangkok Bank Berhad	ธนาคาร
	ธนาคารไทยพาณิชย์ จำกัด (มหาชน)	CAM	ธนาคารกัมพูชาพาณิชย์ จำกัด	ธนาคาร
การแพทย์	บริษัท กรุงเทพดุสิตเวชการ จำกัด (มหาชน)	CAM	Angkor Pisith Co., Ltd.	โรงพยาบาล/บริการด้านการแพทย์
	บริษัท กรุงเทพดุสิตเวชการ จำกัด (มหาชน)	CAM	Rattanak Medical Services Co., Ltd.	โรงพยาบาล/บริการด้านการแพทย์

ที่มา: คณะผู้วิจัยรวบรวมจากรายงาน 56-1 ในเว็บไซต์ของสำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ (ก.ล.ต.)